

VASA UNIVERSITET

Filosofiska fakulteten

Annukka Rantala

Studiemotivation för svenska hos finska gymnasieelever

En pilotundersökning i Mobil Läxhjälp-projektets inledande fas

Avhandling pro gradu i svenska språket

Vasa 2010

INNEHÅLL

TABELLER OCH FIGURER	3
TIIVISTELMÄ	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	8
1.2 Material	10
1.2.1 Informanterna	10
1.2.2 Elevenkät och skriftliga frågor till lärare	12
1.3 Metod	13
2 MOTIVATION, ATTITYDER OCH SPRÅKINLÄRNING	15
2.1 Inläringens kognitiva, affektiva och konativa konstruktioner	15
2.2 Begreppet 'motivation' och motivationsteorier	16
2.3 Olika typer av motivation	18
2.3.1 Situationsmotivation och allmän motivation	19
2.3.2 Inre och yttre motivation	19
2.3.3 Instrumentell och integrativ motivation	20
2.4 Begreppet 'attityd'	21
2.5 Motivations och attityders betydelse inom språkinläring	22
2.6 Att mäta motivation och attityder	23
2.7 Tidigare forskning	24
3 MOBIL LÄXHJÄLP I SVENSKA SOM ANDRASPRÅK	27
3.1 Projektets bakgrund och problemägare	27
3.2 Projektets syfte och mål	28
3.3 Genomförande	29

4 GYMNASIEELEVERNAS MOTIVATION FÖR OCH ATTITYDER TILL SVENSKA	31
4.1 Studiemotivation för svenska språket	31
4.1.1 Kurser i svenska och andra språk	31
4.1.2 Användningen av svenska på hemorten	33
4.1.3 Intresse för svenska	39
4.1.4 Arbetsinsats	42
4.1.5 Studief framgång i svenska	45
4.2 Användning av svenska utanför skolan	49
4.3 Behov och intresse att använda svenska	55
4.4 Inlärningsstilar och studievanor	60
4.5 Erfarenheter av svenskstudier och svenskinläring	63
4.6 Lärarnas syn på svenskstudier	68
4.7 Sammanfattning	73
5 DISKUSSION	78
LITTERATUR	81
BILAGOR	84
Bilaga 1. Elevenkäten	84
Bilaga 2. Frågorna till lärare	87
Bilaga 3. Nivåskala för språkkunskaper	88

TABELLER OCH FIGURER

TABELLER

Tabell 1. Studietiden i gymnasiet och studier i svenska (i genomsnitt)	12
Tabell 2. Läsandet av andra språk	33
Tabell 3. Möjligheterna att använda svenska på hemorten	34
Tabell 4. Utnyttjandet av möjligheterna att använda svenska	35
Tabell 5. Hör man svenska språket på hemorten?	38
Tabell 6. Medelvärden för påståendena <i>a</i> , <i>b</i> , <i>c</i> och <i>h</i> i fråga 13 gruppvis	40
Tabell 7. Medelvärden för påståendena <i>e</i> och <i>i</i> i fråga 13 gruppvis	43
Tabell 8. Betyg i svenska	45
Tabell 9. Medelvärden för påståendena <i>d</i> , <i>f</i> och <i>g</i> i fråga 13 gruppvis	46
Tabell 10. Användning av svenska utanför skolan	49
Tabell 11. Kontexter där man använder svenska utanför skolan	51
Tabell 12. Kontakt med svenska språket på fritiden	52
Tabell 13. Kontexter där man är i kontakt med svenska på fritiden	53
Tabell 14. Medelvärden för påståendena <i>j</i> och <i>k</i> i fråga 13 gruppvis	59

FIGURER

Figur 1. Informanternas kön och svenska som A-språk/B-språk	11
Figur 2. Möjligheterna att använda svenska på hemorten (%)	35
Figur 3. Utnyttjandet av möjligheterna att använda svenska (%)	36
Figur 4. Hör man svenska språket på hemorten? (%)	38
Figur 5. Användning av svenska utanför skolan (%)	50
Figur 6. Kontakt med svenska språket på fritiden (%)	52

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä:	Annukka Rantala
Pro gradu -tutkielma:	Studiemotivation för svenska hos finska gymnasieelever En pilotundersökning i Mobil Läxhjälp-projektets inledande fas
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Ruotsi
Valmistumisvuosi:	2010
Työn ohjaaja:	Nina Pilke

TIIVISTELMÄ:

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää kolmen eri lukion oppilasryhmän opiskelumotivaatiota ja asenteita ruotsin kieltä kohtaan, heidän kokemuksiaan ruotsin kielen opiskelusta sekä mahdollisia eroja ryhmien välillä. Tutkimuksessani on mukana yhteensä 37 lukiolaista Espoosta, Kolarista ja Turusta, jotka osallistuvat mobiilin kieltenoppimistyökalun kehittämishankkeeseen, Mobil läxhjälp i svenska som andraspråk-projektiin. Lisäksi työni tavoitteena on selvittää tutkimuksessa käytetyn lomakkeen toimivuutta myöhempää laajempaa projektiin kuuluvaa materiaaliotantaa varten.

Pro gradu -tutkielmani on tapaustutkimus, joka toteutetaan lomaketutkimuksena. Oppilaat täyttävät yhden lomakkeen ja lukioiden ruotsinkielenopettajat oman kyselylomakkeen, jossa he saavat mahdollisuuden kertoa ruotsin kielen opetuksesta, opinnoista ja niiden tavoitteista sekä näkemyksestään oppilaiden motivaatiosta ja asenteista. Tutkimuksessa hyödynnetään sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä aineiston analysoinnissa. Tutkimuksen teoreettisena taustana käytetään teoriaa motivaation ja asenteiden rakenteesta ja eri tyypeistä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä motivaation ja asenteiden mittaamisesta ja tutkimisesta.

Tutkimusprosessini alussa oletuksena oli, että oppilailla on korkea opiskelumotivaatio ruotsin kieltä kohtaan, koska he ovat vapaaehtoisesti mukana projektissa. Lisäksi lähtöoletuksena oli, että Espoossa ja Turussa asuvien oppilaiden motivaatio olisi kaupunkien kaksikielisyyden vuoksi korkeampi kuin Kolarissa asuvien oppilaiden. Tutkimuksessa selvisi, että Espoon lukion oppilasryhmällä on selkeästi hyvin positiivinen asenne ruotsin kieleen ja korkein motivaatio ruotsin kielen opiskeluun. Turun ja Kolarin lukiolaiset eivät ole yhtä motivoituneita ruotsin kielen opiskelemiseen. Ryhmien sisäiset erot ovat paikoitellen kuitenkin suuret, kun taas Turun ja Kolarin ryhmien väliset erot eivät ole huomattavia. Tutkimus osoittaa, että Espoon ryhmän oppilaiden opiskelumotivaatio on sisäisesti virittynyt ja omakohtainen kiinnostus ruotsin kieleen on suuri. Vastaavasti Turun ja Kolarin lukioiden oppilaat eivät osoita aivan yhtä suurta omakohtaista mielenkiintoa ja sisäistä motivaatiota ruotsin kieltä ja sen opiskelua kohtaan. Tutkimusprosessi osoitti pilottilomakkeen toimivan pääosin hyvin, vaikkakin muutamaa kysymystä olisi syytä muotoilla täsmällisemmäksi.

AVAINSANAT: motivation, attityd, svenska språket, språkinläring

1 INLEDNING

I olika mediadiskussioner om det svenska språkets ställning i Finland fokuserar man ofta på det negativa. De som arbetar med svenskundervisning och svenska språket vet ändå att den bild som medierna ger ofta är mycket ensidig. Det finns många skolor i Finland där svenska är omtyckt och där man får goda resultat i svenskstudierna. Också forskningsresultaten har delvis varit mycket positiva; t.ex. den riksomfattande forskningen *Vårt land vårt språk* (1997) visade att majoriteten av 15–74-åriga finländare förhåller sig positivt till det svenska språket och studier i svenska. (Green-Vänttinen & Lehti-Eklund 2010: 4; Kettunen 2004a: 26.)

SvenskaNu är ett projekt som arbetar för bättre och mer motiverande svenskundervisning i Finland. Projektet syftar till att sammanföra elever med svensk kultur från Sverige och Finland, och uppmuntrar ungdomar till att använda svenska. Enligt *SvenskaNu* är det viktigt att göra svenska språket levande, stöda svensklärare samt bredda kulturutbudet i skolan. Projektet vill visa att svenskan inte endast är nyttig utan den kan också vara rolig. (SvenskaNu 2008.)

Organisationen *Svensklärarna i Finland*, som kan ses som den drivande kraften bakom projektet *SvenskaNu*, har under de senaste åren märkt att ungefär 200 000 finska elever i åldern 13–17 överallt i Finland saknar ett modernt och levande undervisningsmaterial (SvenskaNu 2007). Från och med våren 2008 har projektet *SvenskaNu* samarbetat med *VocabTool* – ett mobilt inlärningsverktyg som används i den egna mobiltelefonen eller på nätet. Via detta verktyg kan eleverna utföra och repetera sina svenskläxor. Systemet mäter varje elevs inläring och styr den individuella inlärningsprocessen. *VocabTool* sägs vara ett modernt och intressant verktyg som är planerat just för en ung målgrupp, och därför är det ett effektivt sätt att väcka intresse och motivation för svenska. (Vocab-projektmaterial¹.) Den nya generationen växer upp i en värld där det är naturligt och självklart att man använder dator och annan avancerad elektronisk utrustning. Intresse för datorstödd språkinläring finns både hos elever och också språklärare. (Ericsson

¹ Med projektmaterial menar jag Vasa universitets Vocab-dokumentation som innefattar t.ex. information om projektet Mobil läxhjälp i svenska som andraspråk, dess bakgrund, förverkligande och finansiering.

1989: 368–369.)

I min avhandling pro gradu kommer jag att undersöka motivation för och attityder till svenska hos elever som deltar i Mobil Läxhjälp-projektets inledande fas. Mobil läxhjälp är ett modernt sätt att lära sig språk och helt nytt i svenskundervisning. Enligt Coogan och Kangas (2001: 2) har dagens ungdomar en digital dimension i sin vardag. Mobiltelefonen är inte endast ett verktyg att överföra meddelanden utan den är ett verktyg som lämpar sig för att bevara identiteten och kontroll över livet samt att underhålla relationer. Ungdomars relation till en sådan digital dimension är okomplicerad och naturlig. (Coogan & Kangas 2001: 2.) *VocabTool* är ett mångsidigt verktyg som kan passa in i ungdomars vardag på ett naturligt sätt och leda till ökad motivation. Därför är det också intressant att undersöka hurdana attityder och hurdan motivation det finns hos elever som frivilligt deltar i projektet.

1.1 Syfte

Syftet med min avhandling pro gradu är att beskriva och analysera finska gymnasieelevers studiemotivation för och attityder till svenska. Eleverna i min undersökning är med i ett riksomfattande projekt, Mobil läxhjälp i svenska som andraspråk. Med hjälp av en enkät kommer jag att ta reda på hurdan motivation gymnasieeleverna har att studera svenska, och hurdana attityder de har till svenska språket. Utgående från svaren ska jag ytterligare beskriva elevernas egna erfarenheter av svenskstudier och svenskinlärning, och tankar om de bästa sätt att lära sig språk. Enkäten i min undersökning är en s.k. pilotenkät. Jag kommer att testa hur enkäten fungerar med tanke på en mer omfattande materialinsamling som har genomförts hösten 2009 av Niina Nissilä (se Nissilä 2010).

Därtill kommer jag att utföra en skriftlig intervju med svensklärare i de gymnasier som är med i min undersökning. Med de skriftliga intervjuerna kommer jag att kartlägga lärarnas syn på svenskstudier och svenskinlärning samt motivation för och attityder till svenska hos informanterna. Ytterligare kommer jag att göra en kort allmän beskrivning

av Mobil Läxhjälp-projektet i Finland och redogöra för projektets syfte och mål.

Jag jämför tre gymnasier med varandra: Kuninkaantien lukio i Esbo, Kupittaaan lukio i Åbo och Kolarin lukio i Kolari. Mobil Läxhjälp-projektet har valt de städer och skolor som är med i projektets inledande fas. Enligt projektet kan en applikation för mobil användning erbjuda nya intressanta möjligheter för fri och kontextuell språkinläring. Projektet syftar till en ökad motivation hos elever mätt som ökad tid på studier i svenska, ökad inläring och att elever skulle använda mer tid på hemläxor. Eleverna i min undersökning deltar i olika workshoppar där de själva får planera och designa hurdana uppgifter de skulle vilja använda mobilt under projektets gång. (Vocab-projektmaterial.)

Jag antar att de flesta gymnasieeleverna i min undersökning har en hög studiemotivation för svenska och att deras attityder är positiva. Detta antagande kan motiveras med att eleverna i min undersökning är frivilligt med i projektet Mobil Läxhjälp i svenska som andraspråk, och detta kan leda till att de har en något högre studiemotivation för svenska än gymnasieelever i genomsnitt. Därtill förväntar jag mig att gymnasieeleverna i Esbo och Åbo har en högre studiemotivation för svenska än gymnasieeleverna i Kolari eftersom Esbo och Åbo är tvåspråkiga städer och Kolari är en finskspråkig stad. Jag antar att eleverna i Esbo och Åbo har högre motivation för svenska eftersom de har bättre möjligheter att använda svenska också utanför skolan i vardagliga situationer.

Centrala undersökningsfrågor i min undersökning är:

1. Hurdan är gymnasieelevernas studiemotivation för svenska?
2. Hurdana är attityder till svenska inom grupperna i Esbo, Kolari och Åbo?
3. Finns det skillnader i studiemotivation mellan eleverna vid de tre olika städerna?
4. Hurdana erfarenheter av svenskstudier och svenskinläring har gymnasieeleverna?
5. Hurdan uppfattning har lärarna om svenskstudier och svenskinläring samt informanternas motivation och attityder?
6. Hur fungerar enkäten?

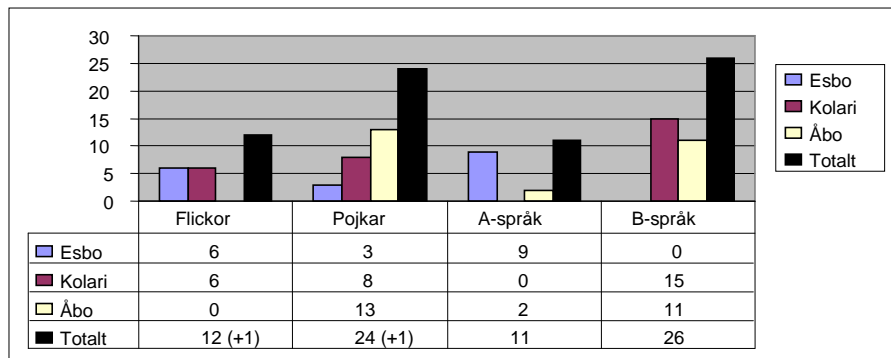
1.2 Material

Mitt material har jag samlat in med hjälp av en elevenkät och ett frågeformulär för lärare (se bilagor 1 och 2). Materialet i min undersökning består av 37 gymnasieelevers svar på enkäten, samt två lärares svar på skriftliga frågor. Gymnasieeleverna i Esbo svarade på frågorna i oktober 2008. Jag var i Esbo 7.10.2008 och var med i en Mobil Lärhjälp-workshop som 9 elever deltog i. Eleverna fick fylla i enkäten där, och jag tog de ifyllda enkäterna med mig. Jag skickade enkäter till Åbo och Kolari i november 2008 och fick dem tillbaka före julen 2008. Ytterligare har jag skickat skriftliga frågor till svensklärare i de tre olika gymnasier som är med i min undersökning. Två lärare svarade på frågorna och skickade svaren per e-post i december 2008.

1.2.1 Informanterna

Som bakgrundsinformation frågades informanternas kön, årskurs, hur många år de har studerat svenska och om de studerar svenska som A-språk eller B-språk. Därtill frågades informanterna hur många obligatoriska och frittvalbara kurser i svenska de har avlagt hittills i gymnasiet, samt vilka andra språk de läser i gymnasiet. Informanterna frågades också hurdana betyg de vanligtvis får i svenska.

Undersökningspopulationens totala storlek i min undersökning är 37 gymnasister. Figur 1 visar det exakta antalet flickor och pojkar, samt antalet de gymnasister som studerar svenska som A-språk och B-språk.

Figur 1. Informanternas kön och svenska som A-språk/B-språk

Figur 1 visar att antalet informanter vid Esbo Kuninkaantien lukio är 9, varav 6 är flickor och 3 pojkar. Antalet informanter vid Kolarin lukio är 15. Av dem är 6 flickor och 8 pojkar, och en informant har inte angett sitt kön. Antalet informanter från Åbo Kupittaaan lukio är 13 och de alla är pojkar. Eftersom en informant inte har angett sitt kön innehåller mitt material sammanlagt alltså 12(+1) flickors och 24(+1) pojkars svar. I figur 1 syns det också att alla informanterna från Esbo läser svenska som A-språk och alla informanterna från Kolari läser svenska som B-språk. I Åbo-gruppen finns det litet variation. Där har 2 informanter svenska som A-språk och 11 studerar svenska som B-språk. (Se figur 1.)

Alla informanterna i Esbo är på årskurs 2. I Kolari-gruppen är 13 informanter på årskurs 2 och en informant på årskurs 3. Därtill är en informant på sitt fjärde år i gymnasiet. I Åbo är 11 informanter på årskurs 1, och 2 informanter på årskurs 2.

I Esbo-gruppen varierar studietiden i fråga om svenska mellan 4 och 8 år. Därtill har en informant deltagit i språkbud, alltså varit i ett daghem på svenska och genomfört sina studier i låg- och högstadiet på både finska och svenska. I Kolari-gruppen varierar studietiden i svenska mellan 4 och 5 år och i Åbo mellan 3 och 5 år. I tabell 1 redovisas den genomsnittliga studietiden i gymnasiet och studier i svenska.

Tabell 1. Studietiden i gymnasiet och studier i svenska (i genomsnitt)

	Studietid i gymnasiet (år)	Studier i svenska (år)
Esbo	2	6,6
Kolari	2,2	4,8
Åbo	1,2	3,4

I tabell 1 syns det att Esbo-informanterna har studerat svenska under en längre tid än informanterna i Kolari och Åbo, vilket är väntat eftersom de alla läser svenska som A-språk. Informanterna vid Åbo Kupittaaan lukio har studerat svenska genomsnittligt 3,4 år, vilket beror på att nästan alla av dem (11/13) är på årskurs 1 och studerar svenska som sitt B-språk. Informanterna från Kolari har läst svenska genomsnittligt 4,8 år.

1.2.2 Elevenkät och skriftliga frågor till lärare

Elevenkäten består sammanlagt av 19 frågor, av vilka 16 är slutna frågor och 3 öppna frågor. På en sluten fråga har eleverna också möjlighet att precisera sitt svar (fråga 11). Enkäten är på finska därför att eleverna säkert skulle förstå alla frågorna. I enkäten tas det upp följande faktorer: bakgrundsinformation om informanterna (frågorna 1–9), möjligheter att använda svenska på hemorten, elevernas studiemotivation för svenska, faktorer som stöder elevers egen inläring och elevernas egna erfarenheter av att lära sig svenska. Frågorna 4, 5, 6, 7, 9, 13 och 19 i enkäten baserar sig på frågeformuläret i Hanna Salminens (2005) pro gradu-avhandling. De övriga frågorna har jag formulerat själv med tanke på mitt tema och Mobil Läxhjälp-projektet. Enkäten finns med som bilaga (bilaga 1).

Efter materialinsamlingen gjorde jag en elektronisk version av enkäten då det märktes att den elektroniska enkäten inte klarar av den frågetyp som förekommer i fråga 14. Frågan kommer inte att behandlas närmare i denna avhandling (se avsnitt 4.7). I slutdiskussionen (kapitel 5) kommenterar jag ändå kort en aspekt i frågan.

De skriftliga frågorna för lärare berör lärares syn på svenskstudier och svenskinläring,

undervisnings- och utvärderingsmetoder samt attityder till och studiemotivation för svenska hos informanterna (se bilaga 2).

1.3 Metod

Min undersökning är en fallstudie inom delområdet språkdidaktik. Enligt Jank och Meyer (1997: 18) betyder didaktik undervisningens och inläringens teori och praktik. Med en fallstudie förstår man en undersökning av en särskild företeelse. Sådan företeelse kan vara till exempel ett skeende, en institution eller en social grupp. Trots att kvalitativa metoder brukar vara vanligare i en fallstudie kan alla metoder tillämpas för att få vetenskaplig information. (Merriam 1994: 24.) En fallstudie syftar inte på statistisk generalisering utan ett speciellt fall granskas på ett kontextbundet sätt. Det viktigaste inom ett fall är att det kan uppfattas som en viss enhet, som ett visst fall. (Jokinen & Kuronen 2009.) I min undersökning är fallet Vocab-projektet och vissa utvalda elevgrupper inom projektet.

Motivationsstudier inom andraspråksinläringen har för det mesta varit kvantitativa till sin natur och man har tillämpat de forskningsprinciper som är populära inom socialpsykologin. Detta betyder att med hjälp av olika enkäter försöker forskaren beskriva t.ex. attityder hos en utvald grupp. Kvantitativa undersökningar har sin fokus i forskarens tolkningar av det insamlade materialet medan kvalitativa undersökningar koncentrerar sig på de individer som deltar i undersökningen. (Haagensen 2007: 15.)

I min undersökning kommer jag att tillämpa båda av de ovannämnda metoderna, dvs. min avhandling är en kvalitativ studie med kvantitativa inslag. Jag kommer också att använda komparativa metoder då jag jämför svaren från alla undersökningsgrupperna (eleverna från olika städer) med varandra. Eftersom valet av metoden ska ske utifrån problemformuleringen är det naturligt att forskaren väljer att kombinera olika tillvägagångssätt; båda metoderna kan användas samtidigt och de kan stärka varandra (Holme & Solvang 1991: 92–93). Jag samlar in mitt material med hjälp av en enkät som är ett naturligt val när man mäter attityder och motivation.

Elevenkäten innehåller både slutna och öppna frågor. I min enkät förekommer det två olika attitydskalor. I en fråga har jag använt Likert-skala och i en annan fråga Osgoods semantiska differential (se avsnitt 2.6). Jag kommer att utföra en kvantitativ analys i fråga om de slutna frågorna på elevenkäten. För att kunna använda kvantitativ metod krävs det att de teoretiska begreppen är möjliga att göra mätbara (Holme & Solvang 1991: 159). Jag har gjort en elektronisk version av min undersökningsenkät i pappersformat och matat in svaren. Med den elektroniska enkäten testar jag hur enkäten fungerar. I samband med resultaten kommer jag att diskutera hur frågorna fungerar och kommentera om några av dem borde förbättras.

Analysen utför jag med Windows Excel. Jag kommer att räkna andel alla svar och presentera dem i tabeller och figurer. Jag kommer också att ange vissa svar i procent för att kunna jämföra de olikstora elevgrupperna. Detta har också betydelse för den större materialinsamlingen varvid enkäter skickas till flera informanter och svar måste kunna anges i procent. Det är ändå viktigt att ange de exakta antalen varje svar i denna undersökning eftersom jag har endast 37 informanter i min studie – blotta procentandelar skulle kunna leda till en felaktig bild av resultaten.

Den kvalitativa metoden använder jag vid analysen av de öppna frågorna på elevenkäten. Utgående från svaren beskriver jag informanternas egna erfarenheter av svenskstudier och svenskinläring, tankar om de bästa sätt att lära sig språk och om informanter skulle vilja använda svenska på fritiden. När det är möjligt kommer jag att diskutera svaren enligt olika typer av motivation; jag granskar vilka av de aspekter som förekommer i resultaten hör ihop med inre och yttre motivation samt instrumental och integrativ motivation (se avsnitt 2.3.2 och 2.3.3). Därtill utför jag en kvalitativ analys av frågorna för svensklärarna. Med svaren som utgångspunkt kommer jag att diskutera svenskundervisningens mål och innehåll och lärarnas egna tankar om svenskstudier, svenskinläring, undervisnings- och utvärderingsmetoder, och motivation och attityder.

I analysen kommer jag att använda förkortningarna EF, EP, KF, KP och ÅP. E står för Esbo, K för Kolari och Å för Åbo. F betecknar flicka och P pojke.

2 MOTIVATION, ATTITYDER OCH SPRÅKINLÄRNING

I detta kapitel diskuterar jag begreppen motivation och attityder och deras relation till språkinläring. Därtill behandlar jag olika sätt att mäta motivation och presenterar kort ett par finska undersökningar som gäller motivation för och attityder till svenska i den allmänbildande utbildningen och på gymnasienivån.

2.1 Inläringens kognitiva, affektiva och konativa konstruktioner

Inläring är inte något enkelt fenomen. Inlärares egna uppfattningar och attityder som uppkommit från tidigare erfarenheter påverkar inläringen. När den nya inlärd kunskapen kombineras med individens tidigare erfarenheter kan den möta emotionellt eller intellektuellt motstånd. Kunskapen kan också förändras när individen tillämpar sina kunskaper till sitt eget behov. För att kunna förstå skillnaderna i inläringen är det viktigt att kunna skilja på inläringens kognitiva, affektiva och konativa konstruktioner. (Ruohotie 1998: 31.)

Kognition är en term som beskriver processer som hjälper individen att få kunskap om något. Begrepp som karakteriserar kognitiva konstruktioner är t.ex. varseblivning, tänkande och slutledningsförmåga. Med *affekt* förstår man emotionella reaktioner som riktas mot ett visst objekt eller en viss idé. Ibland används begreppet 'affekt' för att beskriva en allmän reaktion till något som man tycker eller inte tycker om. Begrepp som hör ihop med affektiva konstruktioner är emotion, sinnesstämning och temperament. *Konation* däremot hänvisar till de mentala processer som hjälper individen att utveckla sig. Det är fråga om individens medvetna syfte att agera och försöka uppnå något. Konativa konstruktioner inkluderar begreppen 'impuls', 'vilja' och 'målmedveten strävan'. (Ruohotie 1998: 31.)

Inom det kognitiva området skiljer man ofta på vetande och kunnande. På samma sätt kan det affektiva området uppdelas i två: temperament och emotion. Temperament hänvisar till individens biologiska karaktärsdrag medan emotion kan vara beroende av

situationen. Attityder och värden har ett samband med emotions- och temperamentskategorier. Inlärningskonstruktioner innehåller motivation och viljestyrda aspekter. De aspekter som har att göra med motivation är t.ex. inre och yttre målorientation samt olika förväntningar, tolkningar och föreställningar. På detta område är det inte alltid lätt att tillägna sig kunskap på grund av t.ex. rädslan för misslyckande eller för höga förväntningar. Motivation påverkas av många faktorer, som t.ex. självuppskattning samt tron på ens egna förmågor och möjligheter. Till de viljestyrda aspekterna hör t.ex. uthållighet och viljan att lära sig. Det är viktigt att förstå att motivationen och viljan inte betyder samma sak; det är helt möjligt att en elev är riktigt motiverad men kan ha svårigheter att sätta klara mål och att genomföra sina intentioner. Eleven kan t.ex. bli störd av krav som andra människor har ställt. (Ruohotie 1998: 31–32.)

2.2 Begreppet 'motivation' och motivationsteorier

Begreppet 'motivation' är mångtydigt. Antalet olika definitioner och motivationsteorier är relativt stort. (Mustila 1990: 26.) Inom psykologin definieras 'motivation' som en inre process som styr människans beteende. Termer som hör nära motivation är t.ex. *drivkraft*, *behov* och *instinkt*. Dessa termer avser den inre process som leder individen till handling. (Haagensen 2007: 27.) Enligt Peltonen och Ruohotie (1992: 16) är motivationens grundord motiv. Med motiv har man ofta avsett människans viljor, behov, drifter, belöningar och straff. Således uppehåller motiv individens allmänna inriktning av beteende. De är alltså målinriktade, medvetna eller omedvetna.

Motivation betyder individens tillstånd som är konstruerad av motiv. De flesta definitionerna beskriver begreppet 'motivation' som en faktor vars två olika komponenter är aktivitet och riktning. Utgångspunkten för definitioner är antingen individens helhetstillstånd eller process som leder till handling. Många definitioner har tre gemensamma egenskaper som beskriver motivation som fenomen; den första är aktivitet som hänvisar till människans energi som får henne att bete sig på ett visst sätt. Den andra gemensamma egenskapen är riktning – individens beteende är riktat mot

något. Den tredje är systemorientering. Med systemorientering avser man de krafter som är i eller utanför människan och som genom feedbackprocess antingen stärker intensiteten av hennes behov eller får henne att inrikta sin insats till något annat. (Peltonen & Ruohotie 1992: 16–17.)

Inom pedagogiken definieras motivation som det psykiska tillståndet en människa har och som avgör vad människan är inriktad på och med vilken uppmärksamhet människan agerar i en viss situation. Också denna definition betonar människans målinriktade natur – hon har en vilja att försöka nå de mål som hon satt för sig. När det är fråga om språk kan motivation enligt Mustila definieras som behov och vilja att kommunicera med språkets hjälp. (Mustila 1990: 7, 26.)

Det är alltså inte möjligt att definiera begreppet 'motivation' på ett enda sätt. I äldre studier försökte man formulera en entydig definition av begreppet men nuförtiden är man medveten om att motivation innehåller människans personliga egenskaper och situations- och miljörelaterade faktorer som påverkar individens beteende. Det finns inte något allmänt accepterad motivationsteori som skulle kunna täcka och definiera alla faktorer som hör till motivationsprocessen. (Haagensen 2007: 27.)

Antalet motivationsteorier är nuförtiden ganska stort. Motivationsforskningen är därför ett brett område, men det är möjligt att skilja mellan tre olika huvudinriktningar inom motivationsforskningen. Dessa tre motivationsteorier är klassificerade enligt olika dimensioner; kognitiva teorier, driftsteorier och humanistiska teorier. (Mustila 1990: 26–27.) Enligt Haagensen (2007: 28) har driftsteorierna en stark fysiologisk förankring. Därför kommer de inte att diskuteras närmare i denna undersökning.

Kognitiva motivationsteorier har sin utgångspunkt i individens sätt att förvärva och behandla kunskap. Därtill betonar de kognitiva teorierna individuella skillnader i motivationsprocessen och strävar efter att förklara sådana kognitiva processer med hjälp av vilka individer observerar, väljer ut, organiserar och tolkar olika aspekter. Antalet olika kognitiva motivationsteorier är stort och typiskt för dem är att de betonar att

inlärarnas egna uppfattningar har en central roll för prestationerna. (Haagensen 2007: 28–29.)

Humanistiska motivationsteorier fokuserar på människans elementära behov. Behov kan definieras som en inre obalans som får människan att fungera för att nå balansen. Variationen i människans individuella behov en viss stund styr individens aktivitet och viljan att försöka klara sig i olika uppgifter. Till exempel forskare som Maslow, McGregor och Alderfer använder begreppet 'behov' som en grundenhet i sina motivationsteorier. Den mest kända behovsteorin är Maslows behovshierarki. Maslows behovsteori bygger på två olika huvudpremiss. Enligt den första premissen har människan en vilja att tillfredsställa vissa specialbehov, som Maslow presenterar i form av en pyramid med fem olika steg. De fysiologiska grundbehoven utgör den lägsta nivån i pyramiden och högst uppe finns människans behov av självförverkligande. Enligt den andra premissen måste ett lägre behov vara tillfredsställt innan människan kan flyttas upp till nästa nivå. (Peltonen & Ruohotie 1992: 52–54.)

Maslows teori har haft en stor roll inom pedagogiken och det högsta behovet (självförverkligandet) verkar ha en central betydelse för all undervisning – den högsta nivån förutsätter att eleverna försöker använda sina intellektuella färdigheter så mycket som möjligt. Maslows begrepp 'behovsteori' har i nyare forskning ersatts med begreppet 'målteori'. Dessa s.k. målteorier aktiverar och styr inläringen. (Haagensen 2007: 29.)

2.3 Olika typer av motivation

Motivation kan indelas i olika typer. Inom litteraturen om motivation brukar man tala om t.ex. inre och yttre motivation samt situationsmotivation och allmän motivation. Beroende på forskare är antal olika typer av motivation varierande. Nedan presenteras de mest kända typerna.

2.3.1 Situationsmotivation och allmän motivation

Enligt flera undersökningar är det möjligt att skilja mellan situationsmotivation och allmän motivation. Situationsmotivation är dynamisk och den kan variera från en situation till en annan. (Ruohotie 1998: 41.) Situationsmotivation sammanhänger alltså med en viss situation där inre och yttre stimuli väcker olika motiv hos individen. Dessa motiv förorsakar ett beteende som riktas mot ett visst mål. (Haagensen 2007: 31.)

Den allmänna motivationen utgör en motsats till situationsmotivation – den är stabil till sin karaktär och den har sin grund i individens tidigare erfarenheter. I så fall betonar den allmänna motivationen beteendets allmänna riktning och energi. Situationsmotivation är starkt beroende av den allmänna situationen. Till exempel en lärare som gillar sitt arbete blir lättare intresserad av nya projekt och utmaningar än en lärare som är trött på sitt arbete. (Ruohotie 1998: 41.)

2.3.2 Inre och yttre motivation

Uppmuntringar och belöningar påverkar mycket hur ivrigt individen strävar efter de mål som satts upp för studier. Uppmuntringar förutsäger belöningar och aktiverar handlingar medan belöningar förstärker individens agerande. Olika uppmuntringar kan belöna på en inre nivå (inläraren upplever glädje när han arbetar) eller på en yttre nivå (inläraren knogar för att få ett bra betyg). På samma sätt är det möjligt att skilja mellan inre och yttre motivation som skiljer sig från varandra i fråga om de motiv som styr och aktiverar beteende. (Ruohotie 1992: 37–38.) Enligt Haagensen (2007: 32–33) utgår den inre motivationen från individen själv och innehåller olika kognitiva aspekter, medan den yttre motivationen sammanhänger med olika typer av belöningar, som bra betyg eller beröm.

Den yttre motivationen är beroende av omgivningen. Belöningar förmedlas av någon annan person, inte av inläraren själv. Vanligtvis tillfredsställer yttre belöningar behov på den lägre nivån, t.ex. behov av trygghet och samhörighet, medan den inre motivationen har ett samband med behov på högre nivåer, t.ex. självförverkligande. Yttre belöningar

är kortvariga till sin natur i kontrast till inre belöningar som är långvariga och kan bli en bestående motivationskälla. (Ruohotie 1998: 37–38.) Eleven med inre motivation förstår studiernas betydelse i framtiden och visar intresse för inlärningsobjektet och kunskapernas användningsmöjligheter. Resultat inom motivationsforskningen har bevisat att den inre motivationen har större betydelse vid inläringen än den yttre motivationen. (Haagensen 2007: 32–33.) Inre och yttre motivation behöver ändå inte utesluta varandra. Man kan säga att de kompletterar varandra; de kan förekomma samtidigt även om några motiv är mer dominerande än vissa andra. (Ruohotie 1998: 38.)

2.3.3 Instrumentell och integrativ motivation

Motivation kan också indelas i integrativ och instrumentell motivation enligt Gardner och Lambert (1972). I nära samband med motivation och språkinläring står begreppet 'orientation'. Enligt Gardner (1985: 54) innehåller begreppet 'orientation' en grupp motiv som ligger bakom individens vilja att lära sig ett främmande språk. Med hjälp av dessa motiv leder orientation individen mot sitt mål.

Enligt Lambert (1985) kan man tala om integrativ och instrumentell orientation och motivation. När man talar om en integrativt motiverad språkinlärare avser man en individ som har ett personligt intresse för den främmande kulturen och människorna i den. En sådan person har positiva attityder till den främmande gruppen. Instrumentell motivation för sin del betonar den pragmatiska nyttan och fördelar av att lära sig ett nytt språk. (Lambert 1985: 133.) En instrumentellt motiverad språkinlärare antar att han kan dra nytta av att kunna det inlärd språket t.ex. då han söker arbete. Integrativ motivation betonar däremot inlärares vilja att använda språket som kommunikationsmedel. Interaktion och kommunikation med människor som talar målspråket är viktigt för en integrativt motiverad inlärare. (Kettunen 2004b: 39–40.)

Även om Gardners och Lamberts indelning av motivation i integrativ och instrumentell motivation och orientation har fått beröm av många forskare finns det dock många som har kritiserat denna tudelning. Kritikerna har betonat att en sådan indelning inte är så

självklar som många forskare har låtit förstå. Det är inte möjligt att göra en exakt skiljelinje mellan dessa två typer av motivation eftersom de ofta överlappar varandra. (Haagensen 2007: 49, 51.)

2.4 Begreppet 'attityd'

Termen *allmän motivation* har ofta blivit uppfattad som en synonym för *attityd*. Det finns ändå vissa skillnader mellan attityd och motivation. Attityd är ett inlärt sätt att reagera positivt eller negativt mot ett visst objekt. Attityder är relativt bestående medan motivation är ganska kortvarig och hör samman med en situation åt gången. Attityder uttrycker individens värden, normer och intentioner. (Ruohotie 1998: 41–42; Mustila 1990: 9.) Kännetecknande för attityder är deras objektinnehåll och förutsättningen att inläraren har direkta eller indirekta upplevelser av attitydobjekten. Objekten kan vara allt som existerar för en individ, t.ex. personer, saker, institutioner, situationer eller idéer. Erfarenheter av attitydobjekten kan skaffas t.ex. genom kontakter med andra människor. Genom interaktionen kan man skaffa attityder på många olika sätt. Man kan till exempel överta färdiga attityder från sina egna förebilder eller överta attityder som gruppnormer. (Mustila 1990: 12–14.)

Attityderna kan uppfattas som system av kognitiva, affektiva och konativa komponenter. Med den affektiva komponenten menar man individens emotionella reaktioner. Den beskriver hur angenämt eller obehagligt attitydobjektet är för individen. Med den kognitiva komponenten menar man den kännedom, utvärderingar, åsikter och övertygelser som individen förknippar med olika attitydobjekt. Den konativa komponenten innebär alla handlingsformer och åtgärder som individen vidtar i fråga om attitydobjekten. Därtill har attityderna många sociala uppgifter. De underlättar förståelsen av världen, stöder människans självkänsla och gör det möjligt för människan att uttrycka sina övertygelser. (Mustila 1990: 12–13.)

Attityders kvalitet och intensitet beror på graden av att tillägna sig saken samt individens erfarenheter och fallenhet. När individen får en positiv upplevelse om något

ställer han sig ännu mer positivt till saken och fördubblar sina ansträngningar. (Ruohotie 1998: 42.)

2.5 Motivations och attityders betydelse inom språkinlärning

Motivations och attityders betydelse inom språkinlärning har redan tangerats i detta kapitel men diskuteras lite närmare här. Attityder påverkar mycket verksamhetens kvalitet och motivation påverkar hur aktivt individen strävar efter sitt mål (Peltonen & Ruohotie 1992: 40). Enligt Haagensen (2007: 42) anses motivationen allmänt utgöra en viktig faktor inom andraspråksinlärningen. En elev som är motiverad att lära sig är intresserad av de uppgifter han får och fortsätter att arbeta med dem tillräckligt länge för att nå sina mål (Kettunen 2004: 28).

När man lär sig ett främmande språk sker detta alltid i en social kontext som bildas av läraren, hemmet, skolan, familjen och vännerna. Alla dessa olika delfaktorer påverkar inlärares motivation för och attityder till det språk han ska lära sig. (Haagensen 2007: 42). Mustila (1990: 16) är av samma åsikt. Enligt honom påverkas elevens attityder av ”de allmänna attityder som föräldrarna och hemmet har till främmande språk”. Enligt Mustila innebär detta att individens attityder till andra språk är mycket beroende av hans samhörighet med den egna språkgemenskapen, en bestämd språkkultur. På motsvarande sätt betonar Gardner (1985: 7) att målspråket inte representerar inlärares eget kulturella arv och således attityder till språket kan påverka hur bra individen lär sig målspråket.

Forskarna som arbetar med andraspråksinlärning har försökt undersöka vilken form av motivation som är bäst i språkinlärning. Resultaten är varierande men många forskare anser att integrativt motiverade inlärare uppvisar bättre inlärningsresultat än instrumentellt motiverade inlärare. (Haagensen 2007: 5.) Till exempel Gardner och Lambert (1972) kom till en slutsats att integrativt motiverade studerande är generellt mer framgångsrika i franskinlärning än instrumentellt motiverade studerande. På motsvarande sätt anser många forskare att den inre motivationen är viktigare inom språkinlärning än den yttre motivationen (se avsnitt 2.3.2). Det finns ändå många som

vill betona att inre och yttre motivation inte behöver utesluta varandra.

Studiemotivation är en process som påverkas av många inre och yttre faktorer. Olika individer blir motiverade av olika faktorer som också kan variera från en situation till en annan. (Kettunen 2004b: 40). Motivation och attityder är båda viktiga för språkinläring. En inlärares attityder, hans syn på främmande människor och kulturer och hans orientering mot sin inlärningsprocess kan determinera eller begränsa hur inlärares kunskaper i det främmande språket utvecklas (Gardner & Lambert 1972: 3).

2.6 Att mäta motivation och attityder

Även om motivation och attityder inte är direkt mätbara är det dock möjligt att få information och data om dessa faktorer med hjälp av vissa metoder. Det finns olika alternativa metoder för att mäta individens attityder t.ex. Likert-skolor, semantisk differential, intervjuer, innehållsanalys, fallstudier och självbiografier. (Baker 1992: 17). Enligt Haagensen (2007: 67) har dessa olika metoder för att mäta attityder utvecklats mycket inom socialpsykologin sedan mitten av 1900-talet och samma metoder har senare börjat användas också för att mäta individens motivation.

En av de mest använda metoderna att mäta attityder är en attitydskala (Likert-skalan) där individen får markera sin inställning till ett påstående. Responen kan enkelt vara *av samma åsikt/av motsatt åsikt* men det är också möjligt att använda t.ex. fem-gradig skala med ytterpunkterna *helt av samma åsikt* och *helt av motsatt åsikt*. Om man undersöker språkattityder kan ett påstående i skalan gälla t.ex. själva språket, att lära sig språket, språkets egenskaper och talare. Detta beror förstas på vad man vill undersöka. (Haagensen 2007: 67–68; Baker 1992: 17.)

Den semantiska differentialen är inte lika populär som Likert-skolorna men den används dock mycket när man undersöker attityder och motivation. Enligt Haagensen (2007: 68) får individerna i undersökningar med denna teknik markera sina svar på frågor inför stimuli mellan adjektiviska motsatspar. Enligt Baker (1992: 18) kan denna stimulus vara

t.ex. det walesiska språket, och adjektiviska motsatspar t.ex. *vackert-fult*, *svårt-lätt*, *gammalt-modernt*. Svaren kan sedan bli profilerade för varje individ skilt eller man kan räkna genomsnittet som presenterar hela gruppen.

Baker (1992: 18–19) påpekar att mätning av individens attityder knappast kan avslöja individernas attityder på ett perfekt sätt. Enligt honom finns det många orsaker till varför mätning av attityder sällan eller aldrig är helt valid. Människor kan t.ex. svara på attitydtesterna på ett oäkta sätt för de vill ge en så bra bild av sig själva som möjligt. Människor har en tendens att ge socialt önskade svar vilket får dem själva att synas i lite bättre ljus. Därtill är det möjligt att svaren påverkas av forskaren och undersökningens syfte om testpersonerna vet vad undersökningen handlar om. Forskarens etniska ursprung, samhällsklass, kön, status, språk och ålder är alla faktorer som kan påverka hur individerna svarar på testen. Också kontexten och testomgivningen kan påverka resultaten.

Även om Baker talar endast om attityder är det också motivationsundersökningar som kan möta de ovannämnda problemen. Eftersom attityder och motivation mäts med liknande metoder är det naturligt att problem med metoderna är likadana. Baker (1992: 19) betonar att en bra attitydundersökning borde täcka alla möjliga frågor och aspekter som hör samman med temat. Detta ökar undersökningens validitet.

2.7 Tidigare forskning

Motivation och attityder har undersökts mycket inom språkvetenskapen runt världen. Enligt Baker (1992: 30) undersöks vissa språk speciellt mycket för deras popularitet eller impopularitet. Svenska språkets obligatoriska status i den allmänbildande utbildningen har ständigt varit ett tema som väcker diskussion i Finland. Att förändra svenska språket till ett frittvalbart ämne har motiverats t.ex. med att enbart cirka 6 % av landets befolkning är svenskspråkig, och att kunskaper i svenska inte är nödvändiga för alla finskspråkiga. Därtill har det påståtts att om svenskan vore ett frittvalbart ämne skulle detta öka intresset för svenska och ge eleven möjlighet att planera en studieplan

som motsvarar elevens egna läggningar. (Kettunen 2004a: 27.) Mot ljuset av denna bakgrund är det inte överraskande att finska elevers motivation för och attityder till det svenska språket har undersökts mycket.

Enligt Kettunen (2004a: 26) har flera finska motivationsundersökningar inom den allmänbildande utbildningen visat att finskspråkiga skolelever förhåller sig tämligen negativt till det svenska språket och dess användning. Till exempel den omfattande forskningen *Peruskoulun arviointi 90* visade att eleverna i nionde klassen förhåller sig ganska negativt till svenska. En del av forskningen var att undersöka sammanlagt 1028 finskspråkiga niondeklassares attityder till svenska. Informanterna ansåg att svenska språket är viktigt men svenska hör inte till elevernas favoritämnen. Därtill tyckte informanterna inte om att studera svenska. (Kärkkäinen 1993: 125, 133.)

En annan omfattande finsk motivationsundersökning är Eero T. Mustilas undersökning *Finska gymnasieelevers motivation för, attityder till och intresse för svenska*. Undersökningens syfte var att undersöka motivationens struktur, olika motivationsfaktorer bland gymnasieeleverna samt dessa faktorer betydelse för studieframgång i svenska. De centrala resultaten och iakttagelserna var att eleverna uppvisade både integrativt och instrumentell motivation för språkstudier. Eleverna kunde grupperas i tre: goda, medelmåttliga och svaga elever. Mustila observerade att goda elever (16,7 %) blir motiverade av integrativa skäl och visar intresse för extra studier och är motiverade att arbeta under lektionerna. Medelmåttliga elever (45,3 %) är hemuppgiftsorienterade och motiverade för inläringssituationer under lektionerna. Många av dessa elever är också instrumentellt motiverade, alltså de uppskattar den praktiska nyttan de får med språkkunskaper. De svaga eleverna (38 %) är hemuppgiftsorienterade eller saknar helt och hållet språkinläringssituationer. (Mustila 1990: 195, 202.)

Även om resultaten är delvis mycket negativa när det är fråga om motivation och attityder inom den allmänbildande utbildningen finns det ändå lite mer omfattande undersökningar som har fått positiva resultat. Till exempel den riksomfattande forskningen *Vårt land vårt språk* (1997) visade att majoriteten av 15–74-åriga

finländare förhåller sig positivt till det svenska språket. I alla fall skulle det behövas mera nya undersökningar om situationen idag för att få en bättre bild på studiemotivationens läge samt viktig information om hur man kan motivera elever.

Projektet Svenska i toppen vid Helsingfors universitet är ett nytt forskningsprojekt som närmar sig motivationen ur en positiv synvinkel. Inom projektet vill man koncentrera sig på det positiva och undersöka skolor som får goda resultat i svenska. Syftet är att ta reda på hur undervisningen ser ut i dessa skolor och vad det är som leder till goda resultat, dvs. vilka praktiker tillämpas i undervisningen och vilka faktorer i undervisningskontexterna stöder svenskundervisningen. Undersökningen har startat i gymnasierna men senare tar man också med grundskolorna. De preliminära resultaten visar att svensklärarna jobbar mycket engagerat för att väcka och upprätthålla motivationen i svenska. Många gymnasister för sin del ser svenska som investering i framtiden och är öppna för andra språk och kulturer. (Green-Vänttinen & Lehti-Eklund 2010: 4–5.)

3 MOBIL LÄXHJÄLP I SVENSKA SOM ANDRASPRÅK

I detta kapitel diskuterar jag projektet Mobil läxhjälp i svenska som andraspråk. Jag kommer att redogöra för bakgrund till projektet samt projektets syfte, mål och genomförande. I avsnittet 3.3 beskriver jag hur projektet genomfördes 2008–2009 i de 3 städer vars elever jag granskar i min avhandling pro gradu.

3.1 Projektets bakgrund och problemägare

Projektet Mobil läxhjälp i svenska som andraspråk drivs av företaget Vocab Ab med stöd från den svenska statliga myndigheten VINNOVA. Vocab Ab grundades 2002 av VD:n Niss Jonas Carlsson som funderade kring hur man kan lära sig olika saker fortare, bättre och roligare. Resultatet blev ett nytt verktyg för lärande via internet och mobiltelefon, *VocabTool*. (Knutsson 2009: 13.) De idéer som ligger bakom projektet har uppstått under en lång tid under Vocabs arbete med språkinlärning och samarbete med lärare och elever. Idén till att ta finskspråkiga ungdomar med i undersökningen kom från Eva Jernström och Monika Wirkkala vid Svenska institutet i Stockholm i samtal med Vocabs grundare Carlsson. (Vocab-projektmaterial; Knutsson 2009: 13.)

Andra forskningspartner i projektet Mobil läxhjälp i svenska som andraspråk är Kungliga Tekniska högskolan i Stockholm, och den så kallade problemägaren är nätverket *SvenskaNu* på Hanaholmen. Forskare från Vasa universitet är också med i projektet och de kommer att undersöka hur den nya tekniken påverkar elevernas motivation att studera svenska. (Knutsson 2009: 15.) Min avhandling utgör en pilotundersökning inom projektet. FD Niina Nissilä har skrivit slutrapporten om projektet (se Nissilä 2010 och kapitel 5).

Projektet *SvenskaNu* identifierade det fallande intresset för språk. I en rapport från OECD 2006 konstaterades att svenska elever pluggar minst i västvärlden, följt av eleverna i Norge, Danmark och Finland. Framför allt är det just lärandet i vardagen som skiljer ut svenska och finska elever med 3,7 respektive 3,9 timmar per vecka. Dessa är

endast 60 % av det internationella medeltalet. (Vocab-projektmaterial.) Mot ljuset av denna bakgrund tycks det finnas behov att effektivisera andraspråksinläringen och utbildningen i Finland.

3.2 Projektets syfte och mål

Att lära sig ett främmande språk handlar om att höra och läsa det nya språket. Lika viktigt är det att börja lära sig att kommunicera på språket med hjälp av tal och skrift. Gemensamt för alla olika teorier om hur man lär sig språk bäst är att kontakt med språket på olika sätt är grundläggande för lärandet. Av den anledningen är användningen av mobiltelefonen för att lära sig mycket tilltalande på olika sätt. Mobiltelefonen är lätthanterlig, utsökt för kommunikation via röst och text och de nyaste modellerna innehåller också en webbförbindelse. Det viktigaste är i alla fall att mobiltelefonen är alltid tillgänglig. Jämfört med boken är mobilen mycket mer interaktiv och den kan sammanknyta människor. (Knutsson 2009: 14.)

Inom Mobil Läxhjälp-projektet utgår man från att mobiltelefonen kan vara ett bra verktyg för språkläxor i skolan. Primära mål efter ett lyckat projekt är följande: ökad motivation hos elever mätt som ökad nedlagd tid på studier i svenska, ökad inläring samt mer tid lagt på hemläxor. Ett mobilt inlärningsverktyg kan erbjuda många intressanta möjligheter när det är fråga om fri och kontextuell språkinläring. Tanken är att med hjälp av mobiltelefonen kan språkinläraren utforska den språkliga omvärlden i vardagen och ha programmet som stöd i språkliga situationer. Därtill kan man inhämta språklig information via mobilens kamera och ljudinspelare för bearbetning hemma. (Vocab-projektmaterial.)

I projektet är syftet att främst utgå ifrån användarnas idéer och behov när man undersöker hurdant mobilt inlärningsverktyg som skulle vara den bästa. I utvecklingsarbete av mobilt inlärningsverktyg har man valt att fokusera på individen eftersom det är just han som konkret påverkas av undervisningen i sin lärandeprocess och vardag. Användardriven utveckling av språkligt hjälpmedel är ett naturligt val i en

värld där många kunskapsresurser kan utvecklas av användarna själva, t.ex. Wikipedia. Användarcentrerad design är en bra möjlighet att kombinera användarnas önskemål och behov med den kunskap som finns om hur man lär sig ett språk. (Vocab-projektmaterial.)

I projektet avgränsas målgruppen av praktiska skäl till samma målgrupp som inom projektet *SvenskaNu*, d.v.s. finskspråkiga 13–17-åringar i Finland. Användarna kommer att engageras i projektet genom fokusgrupper, användartest, enkäter och intervjuer. (Vocab-projektmaterial.)

3.3 Genomförande

I Mobil läxhjälp i svenska som andra språk-projektets inledande fas har man arbetat med gymnasieungdomar i Finland. Det har arrangerats totalt tre workshopsomgångar vid nio tillfällen med 30 gymnasieungdomar i Kolari, Åbo och Esbo. I dessa tre olika workshoppar har tanken varit att gå från ofärdiga idéer till en alltmer färdig Mobil Läxhjälp med hjälp av ungdomarnas åsikter om vad en mobil läxhjälp är för någonting. (Knutsson 2009: 14.)

I den första workshoppen är det fråga om brainstorming om mobil läxhjälp. Eleverna får berätta hur man kan lära sig svenska genom att göra läxor i mobiltelefonen. Alla idéer analyseras och med hjälp av dem kommer man fram till olika designförslag som är möjliga att genomföra inom ramen för projektet. (Knutsson 2009: 14.) Jag själv var med i den första workshoppen i Esbo som ordnades 7.10.2008 och observerade situationen. Nio informanter som deltog i workshoppen fick arbeta i små grupper av tre personer och diskutera tillsammans olika idéer och tankar som de hade gällande Mobil Läxhjälp. Eleverna fick berätta hurdana uppgifter de skulle vilja få använda i verktyget och vad de tycker är bästa sättet att lära sig svenska bättre.

I den andra workshoppen får ungdomarna arbeta med de olika designförslagen genom att beskriva i text eller i bild hur de skulle användas, eller rita hur menyer, fönster osv.

skulle kunna se ut i programmet i mobiltelefonen. Efter den andra workshopen genomförs det omfattande systemutveckling och till den sista workshopen finns det en fullt körbar version av Läxhjälpen. I den sista workshopen får eleverna arbeta med 6 övningar tillsammans med en enkät där de får beskriva sina tankar och åsikter om helheten i Läxhjälpen. En större användbarhetstest arrangeras under hösten 2009 då en mer fullständig version av Läxhjälpen har utvecklats. Den kommer att testas mer omfattande med flera elever och deras lärare i ett antal finska skolor. (Knutsson 2009: 14–15.)

4 GYMNASIEELEVERNAS MOTIVATION FÖR OCH ATTITYDER TILL SVENSKA

I detta kapitel kommer jag att diskutera informanternas motivation för och attityder till svenska samt andra aspekter som hänger ihop med mitt undersökningstema (avsnitt 4.1–4.5). Därtill ska jag diskutera lärarnas uppfattningar om språkinläring och svenskstudier (avsnitt 4.6). Till slut skriver jag en sammanfattning av undersökningresultaten (avsnitt 4.7).

Alla elever har fyllt i alla slutna frågor i enkäten. Den största delen av informanterna har svarat på de öppna frågorna men några informanter har lämnat några öppna frågor obesvarade. Jag diskuterar svaren så att jag presenterar först svaren med tanke på hela materialet och därefter jämför svaren och diskuterar de eventuella skillnaderna mellan svaren. På lämpliga ställen anger jag först absoluta tal och sedan procent för att kunna jämföra svaren med varandra.

4.1 Studiemotivation för svenska språket

I detta avsnitt diskuteras olika aspekter som har att göra med informanternas studiemotivation för svenska, t.ex. intresse för svenska (4.1.3), arbetsinsats (4.1.4) och studieframgång i svenska (4.1.5). Därtill tas det upp möjligheterna att använda svenska på hemorten och utnyttjandet av dessa möjligheter (4.1.2). Ytterligare diskuteras det kort informanternas intresse för att studera språk, alltså antal avlagda kurser i svenska och andra språk (4.1.1).

4.1.1 Kurser i svenska och andra språk

Som bakgrundsinformation frågades informanterna hur många obligatoriska och frittvalbara kurser de har avlagt i svenska. Av Esbo-informanterna har alla avlagt 4 obligatoriska kurser i svenska. Av informanterna från Kolari har 13 avlagt 4 kurser och 2 informanter 5 kurser. Av informanterna från Åbo har 7 informanter avlagt 1

obligatorisk kurs i svenska, 2 informanter 4 kurser, 3 informanter 2 kurser och ytterligare en informant en halv kurs. Mest variation finns det alltså inom gruppen från Åbo och minst inom gruppen från Esbo. Skillnaderna inom och mellan grupperna beror på att informanterna är på olika årskurser. Studieåren i gymnasiet varierar mellan 1–4 år (se avsnitt 1.2.1).

Av Esbo-informanterna har endast en informant avlagt 2 frittvalbara kurser i svenska. Av informanterna från Kolari har 12 avlagt en halv frittvalbar kurs i svenska, en informant en kurs i svenska och en informant en och en halv kurs i svenska. Endast en informant av dem inte har avlagt någon frittvalbar kurs i svenska. Av informanterna från Åbo har endast en elev avlagt en halv frittvalbar kurs i svenska medan de 12 övriga informanterna inte har läst frittvalbara kurser i svenska.

Resultaten visar att mest frittvalbara kurser har lästs i Kolari där nästan alla (14/15) har läst åtminstone en halv frittvalbar kurs i svenska. Av informanterna från Esbo och Åbo har endast en elev från båda städerna läst frittvalbar svenska. Eftersom alla informanterna inte är på samma årskurs och lärokurs är svaren i denna fråga inte direkt jämförbara. De flesta av informanterna från Åbo (11/13) är på årskurs 1 vilket dels kan förklara det lilla antalet avlagda frittvalbara kurser i svenska. Enkäterna från alla städerna lämnades in höstterminen 2008. Intressant är att endast en informant av alla 9 informanter från Esbo har läst frittvalbar svenska. I detta sammanhang skulle det ha varit intressant att veta varför man inte har läst frittvalbara kurser i svenska. Har det t.ex. inte varit möjligt på grund av andra studier, har lärokursens längd påverkat valet/möjligheten eller har man inte varit intresserad av att läsa frittvalbara kurser. Med tanke på den större materialinsamlingen finns det sannolikt skäl att omformulera frågan.

Fråga 8 i enkäten gäller vilka andra språk informanterna läser i gymnasiet. I Esbo Kuninkaantien lukio är det möjligt att studera också spanska, tyska, franska och japanska vid sidan av svenska och engelska. I Åbo Kupittaaan lukio och Kolarin lukio är det möjligt att läsa franska och tyska vid sidan av svenska och engelska. I tabell 2 presenteras vilka språk informanterna i min studie läser i gymnasiet. Eftersom engelska är obligatoriskt finns det inte i tabellen. Streck (-) i tabellen betyder att språket inte kan

läsas i gymnasiet i fråga.

Tabell 2. Läsandet av andra språk

	Tyska	Franska	Spanska	Japanska
Esbo (7)	2	3	1	3
Kolari (1)	1	0	-	-
Åbo (1)	1	0	-	-

Tabell 2 visar att ungefär en fjärdedel av alla informanterna (9/37) läser andra språk i gymnasiet vid sidan av de obligatoriska. Informanterna från Esbo har mest utnyttjat möjligheterna att läsa också andra språk i sitt gymnasium, vilket visar intresse också för andra språk än svenska och engelska. Endast två informanter av dem läser inte några andra språk än svenska och engelska medan de flesta av dem (7/9) läser åtminstone ett annat språk vid sidan av de obligatoriska. Ytterligare är en informant från Esbo på en kurs i kinesiska utanför skolan, och en informant berättar att han är tvåspråkig med språkparet finska-holländska. Endast en informant från Kolari och Åbo läser något annat språk (tyska) vid sidan av de obligatoriska. Det är möjligt att studera franska i båda gymnasierna men ingen i dessa två grupper har valt att läsa franska. Resultaten är förstås inte direkt jämförbara eftersom antalet olika språk i gymnasierna varierar men man kan ändå se att de ytterligare två språk som finns i Kolari och Åbo gymnasierna vid sidan av de obligatoriska språken nästan inte alls läses av informanterna i min studie.

4.1.2 Användningen av svenska på hemorten

Fråga 10 i elevenkäten handlade om hurdana möjligheter man har att använda svenska på hemorten. De olika svarsalternativen är *bra*, *ganska bra*, *ganska dåliga*, *dåliga* och *inga möjligheter alls*. Tabell 3 visar hur svaren på frågan fördelas i materialet.

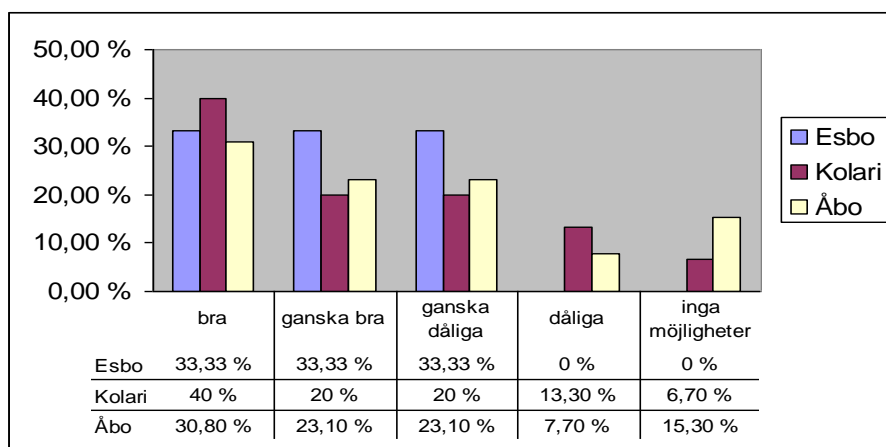
Tabell 3. Möjligheterna att använda svenska på hemorten

	Bra	Ganska bra	Ganska dåliga	Dåliga	Inga möjligheter alls
Esbo (9)	3	3	3	0	0
Kolari (15)	6	3	3	2	1
Åbo (13)	4	3	3	1	2
TOTALT	13	9	9	3	3

De flesta av informanterna (6/9) i Esbo anser att det finns bra eller ganska bra möjligheter att använda svenska på hemorten. Resten av gruppen (3/9) anser att möjligheterna är ganska dåliga. (Se tabell 2.)

De flesta av informanterna i Kolari (9/15) anser att möjligheterna att använda svenska på hemorten är bra eller ganska bra. En tredjedel (5/15) anser möjligheterna vara ganska dåliga eller dåliga, och en informant anser att det inte alls finns några möjligheter. Ungefär hälften av informanterna i Åbo (7/13) anser att möjligheterna är bra eller ganska bra, men nästan lika många informanter är av den motsatta åsikten; några informanter (4/13) har valt alternativet ganska dåliga eller dåliga, och ett par informanter (2/13) anser att det inte alls finns några möjligheter att använda svenska i Åbo.

I tabell 3 syns det att majoriteten av alla informanterna (22/37) anser att möjligheterna att använda svenska på deras hemort är bra eller ganska bra, medan en tredjedel av alla informanterna (12/37) anser att möjligheterna är ganska dåliga eller dåliga. Endast 3 informanter anser att det inte alls finns några möjligheter att använda svenska. I Figur 2 presenteras dessa svar i procent (%).

Figur 2. Möjligheterna att använda svenska på hemorten (%)

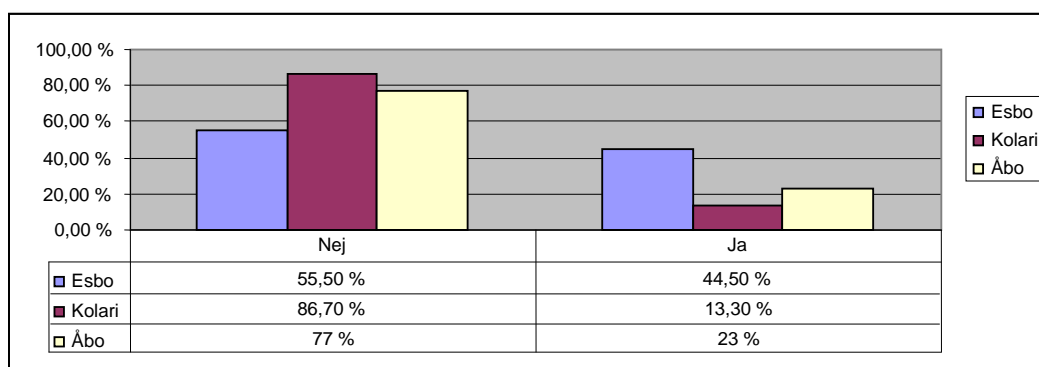
Figur 2 visar att skillnaderna mellan de tre städerna inte är stora. De flesta av informanterna i de alla tre städerna anser att möjligheterna är bra eller ganska bra, vilket kan ses som något överraskande med tanke på Kolari som är en helt finskspråkig kommun. Sammanlagt 66,66 % av informanterna i Esbo och 60 % av informanterna i Kolari anser att möjligheterna är bra eller ganska bra. Motsvarande siffra för Åbo är 53,9 %. Andelen de informanter som anser möjligheterna vara ganska dåliga eller dåliga är relativt likadan i de alla tre städerna; I Esbo är andelen 33,33 %, i Kolari 33,3 % och i Åbo 30,8 %. Den största skillnaden mellan informantgrupperna är att ingen av informanterna i Esbo har valt alternativen dåliga eller inga möjligheter alls.

Fråga 11 i enkäten handlade om om informanterna har utnyttjat möjligheterna att använda svenska på hemorten. Tabell 4 presenterar hur svaren fördelas i materialet.

Tabell 4. Utnyttjandet av möjligheterna att använda svenska

	Ja	Nej
Esbo (9)	4	5
Kolari (15)	2	13
Åbo (13)	3	10
TOTALT	9	28

Siffrorna i tabell 4 visar att de flesta inte har utnyttjat möjligheterna att använda svenska på hemorten. Mängden av nej-svaren är ganska stor (28/37) med tanke på att majoriteten av alla informanterna anser att det finns bra eller ganska bra möjligheter att använda svenska på deras hemort. Detta kan ha ett samband med motivation; möjligheterna finns men man inte använder dem. I figur 3 presenteras svaren i procent.

Figur 3. Utnyttjandet av möjligheterna att använda svenska (%)

Figur 3 visar att informanterna från Esbo fördelas ganska klart i två: de som utnyttjar svenska och de som inte gör det. I Åbo och i Kolari är andelen nej-svar däremot ganska stor, i Åbo 77 % och i Kolari 86,7 %. Av ett speciellt intresse är Kolari där 60 % av informanterna anser att hemorten erbjuder bra eller ganska bra möjligheter att använda svenska, men ändå är det endast 13,3 % av informanterna i Kolari som frivilligt utnyttjat dessa möjligheter. I Åbo är motsvarande siffra 23 %. Av Åbo-informanterna är det ungefär hälften (53,8 %) som anser att Åbo erbjuder bra eller ganska bra möjligheter till användningen av svenska.

På denna fråga fick de som svarade *ja* precisera i vilka sammanhang de har utnyttjat svenska på hemorten. Med tanke på den större materialinsamlingen finns det skäl att förändra denna fråga i enkäten och fråga också varför de som svarade *nej* inte har utnyttjat möjligheterna att använda svenska. Då skulle dessa informanter också få en möjlighet att precisera sina svar och berätta varför de inte ser det relevant att utnyttja dessa möjligheter - är det därför att man kanske inte vågar, inte är vana vid att använda

svenska eller att man inte uppmuntras att använda svenska. Följande exempel (1–5) beskriver i vilka kontexter informanterna har utnyttjat möjligheterna att använda svenska på hemorten.

- (1) Joskus harvoin esim. neuvonut tietä. (EF)
- (2) Olen ollut kesätoissa paikassa, jossa puhutaan enimmäkseen ruotsia. Lisäksi kunnassani asuu paljon ruotsinkielisiä, joten ruotsia tulee käytettyä myös arkitilanteissa, esim. kaupassa. (EF)
- (3) Puhuin suomenruotsalaisen ystäväni kanssa ruotsia, tilaan usein ruokaa pikaravintolasta ruotsiksi. (EP)
- (4) Sukulaisten kanssa puhunut kieltä. (KF)
- (5) Tyttöystäväni perhe on suomenruotsalainen perhe jossa puhutaan ruotsia siksi. (ÅP)

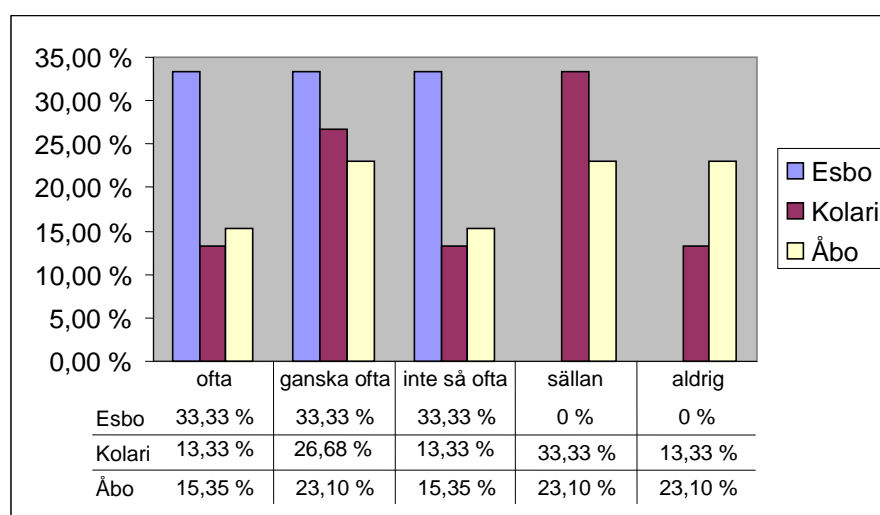
För det mesta har informanterna utnyttjat möjligheterna att använda svenska på hemorten när de kommunicerar med svenskspråkiga vänner och bekanta eller släktingar (se exempel 3–5). Detta var en aspekt som förekom i ja-svaren från alla tre städerna. Denna kontext är alltså *familj och vänner* och kan uppfattas som ett ganska bestående sätt att använda svenska. En informant från Esbo skriver att hon har haft ett sommarjobb där man mestadels pratar svenska (se exempel 2). Denna kontext har att göra med *arbete* och har varit tillfällig till sin natur. Den tredje kontexten innefattar *vardagssituationer*; två informanter från Esbo berättade att de brukar utnyttja möjligheterna att använda svenska i helt vardagliga situationer, t.ex. då de handlar, eller på en snackbar där de kan beställa mat på svenska (exempel 2–3). Denna kontext kan uppfattas som ett bestående sätt att utnyttja möjligheterna att använda svenska i närmiljön. Ytterligare berättade en informant från Esbo att hon ibland har visat någon svenskspråkig person vägen till något ställe på svenska (exempel 5). Den här kontexten är ett tillfälligt enstaka fall.

Fråga 12 i enkäten gäller om man hör svenska språket på hemorten. De olika svarsalternativen är *ofta*, *ganska ofta*, *inte så ofta*, *sällan* och *aldrig*. Tabell 5 visar hur svaren fördelas i materialet.

Tabell 5. Hör man svenska språket på hemorten?

	Ofta	Ganska ofta	Inte så ofta	Sällan	Aldrig
Esbo (9)	3	3	3	0	0
Kolari (15)	2	4	2	5	2
Åbo (13)	2	3	2	3	3
TOTALT	7	10	7	8	5

I tabell 5 syns det att de flesta av informanterna från Esbo (6/9) anser att man hör svenska ofta eller ganska ofta på deras hemort. Resten av gruppen (3/9) anser att man inte hör svenska så ofta på hemorten. Ungefär en tredjedel av informanterna från Kolari (6/15) anser att man hör svenska ofta eller ganska ofta på hemorten. Två informanter anser att man inte hör svenska ofta i Kolari och de flesta av gruppen (7/15) anser att man hör svenska sällan (5) eller aldrig (2) på deras hemort. Av Åbo-informanterna är det 5 som anser att man hör svenska ofta eller ganska ofta på deras hemort. De flesta av gruppen (6/13) anser att man hör svenska sällan (3) eller aldrig (3) och 2 informanter anser att man inte hör svenska så ofta i Åbo. I figur 4 presenteras svaren i procent.

Figur 4. Hör man svenska språket på hemorten? (%)

Siffrorna i figur 4 visar att inget svarsalternativ dominerar tydligt och det finns stor

variation i svaren. Det mest påfallande är att ingen av Esbo-gruppen anser att man hör svenska sällan eller aldrig på deras hemort. Sammanlagt 66,66 % av informanterna i Esbo ansåg att möjligheterna att använda svenska i Esbo är bra eller ganska bra (se figur 2). På motsvarande sätt anser 66,66% av dem att man hör svenska ofta eller ganska ofta på deras hemort. Motsvarande siffra för Kolari är ungefär 40 % och för Åbo ca 38,5 %. Procentuellt sett är det nästan lika många informanter från Kolari (46,66 %) och Åbo (46,2 %) som anser att man sällan eller aldrig hör svenska på deras hemorter. Grupperna i Kolari och Åbo tycks fördela sig i två; de som anser att man hör svenska på hemorten och de som anser att det inte händer ofta om någonsin.

4.1.3 Intresse för svenska

I detta avsnitt diskuterar jag påståendena *a*, *b*, *c* och *h* i enkätfråga 13. Dessa påståenden har att göra med eget intresse för svenska. Fråga 13 innehåller 11 olika påståenden som gäller svenskinläring och studiemotivation för svenska. Varje påstående har 5 olika svarsalternativ (5–1). Dessa koder betyder 5=helt av samma åsikt, 4=i viss mån av samma åsikt, 3=kan inte säga, 2=i viss mån av annan åsikt och 1=helt av annan åsikt. Informanterna valde det alternativ som bäst motsvarade deras åsikt. Jag kommer inte att granska individuella skillnader utan jag jämför grupperna med varandra. Därför anger jag medelvärdet för varje påstående per grupp och jämför grupperna med hjälp av medelvärden.

Påståendena *a*, *b*, *c* och *h* var följande: a) *Jag upplever det mycket viktigt att lära mig svenska*, b) *Jag tycker att svenska språket är lika viktigt som andra språkämnen*, c) *Svenska språket intresserar mig och jag vill lära mig mera svenska* och h) *Jag upplever det nyttigt och intressant att studera svenska*. I tabell 6 presenteras medelvärden för de ovannämnda påståendena gruppvis.

Tabell 6. Medelvärden för påståendena *a*, *b*, *c* och *h* i fråga 13 gruppvis

	Esbo	Kolari	Åbo
<i>a) Jag upplever det mycket viktigt att lära mig svenska.</i>	4,1	3	3,38
<i>b) Jag tycker att svenska språket är lika viktigt som andra språkämnen.</i>	4,3	2,66	3
<i>c) Svenska språket intresserar mig och jag vill lära mig mera svenska.</i>	4,2	2,8	2,9
<i>h) Jag upplever det nyttigt och intressant att studera svenska.</i>	4,4	2,7	3,1

Tabell 6 visar att medelvärdet för påståendet *a* inom informantgruppen från Esbo är 4,1 vilket visar att det för gruppen i genomsnitt är viktigt att lära sig svenska. De flesta informanterna från Esbo (8/9) är helt av samma åsikt (3) eller i viss mån av samma åsikt (5) med påståendet och endast en elev är i viss mån av annan åsikt. Medelvärdet för påståendet inom informantgruppen från Kolari är 3 vilket betyder att informanterna inte kan säga om de håller med påståendet. De flesta av dem (8/15) svarade att de inte kan säga om de upplever det viktigt att lära sig svenska. Några informanter (4/15) är ändå i viss mån av samma åsikt medan en femtedel (3/15) anser att de är i viss mån (2) eller helt av annan åsikt (1). Inom gruppen från Åbo är medelvärdet 3,38, alltså något högre än det motsvarande värdet för Kolari. De flesta (7/13) anser att de är helt av samma åsikt (1) eller i viss mån av samma åsikt (6). Några informanter (3/13) anser att de inte kan säga och på motsvarande sätt anser några informanter (3/13) att de i viss mån är av annan åsikt. Jämförelsen visar att av dessa tre grupper är det viktigast för informanterna från Esbo att lära sig svenska. Därefter följer Åbo och sist Kolari.

Tabell 6 visar också att medelvärdet för påståendet *b* inom informantgruppen från Esbo är 4,3 vilket tyder på att informanterna i gruppen anser att svenska är lika viktigt som andra språkämnen. De flesta av dem (8/9) är helt (5) eller i viss mån av samma åsikt (3) med påståendet. Endast en informant är i viss mån av annan åsikt. Skillnaden till gruppen från Kolari är ganska stor eftersom medelvärdet där är endast 2,66. De flesta av

dem (9/15) är i viss mån av annan åsikt (7) eller helt av annan åsikt (2). Två informanter kan inte säga och ungefär en tredjedel (4/15) är helt (2) eller i viss mån (2) av samma åsikt med påståendet. Medelvärdet visar att de flesta informanterna från Kolari inte precis håller med påståendet att svenska är lika viktigt som andra språkämnen. Medelvärdet för påståendet *b* inom gruppen från Åbo är 3 vilket visar att de flesta av dem (6/13) kan inte säga om de håller med påståendet. Några informanter (4/13) är ändå av helt (1) eller i viss mån (3) av samma åsikt. Ett par informanter (3/13) för sin del är i viss mån (1) eller helt (2) av annan åsikt.

Jämförelsen mellan grupperna visar att av dessa tre grupper är det Esbo-informanterna som upplever att svenska är lika viktigt som andra språkämnen. Skillnaden mellan Esbo, Åbo och speciellt Kolari är tämligen stor. Man måste ändå komma ihåg att inom grupperna från Kolari och Åbo finns det ändå stor variation mellan individerna. För vissa är svenskan lika viktig som andra ämnen även om de flesta inte är av samma åsikt.

Det tredje påståendet i tabell 6 är *Svenska språket intresserar mig och jag vill lära mig mera svenska*. Tabell 6 visar att det största intresset för svenska språket och att lära sig mera svenska finns hos informanterna från Esbo. Medelvärdet inom gruppen för detta påstående är 4,2. De flesta av informanterna från Esbo (8/9) är helt (4) eller i viss mån (4) av samma åsikt och endast en informant (1/9) är i viss mån av annan åsikt. Skillnaderna mellan Esbo och grupperna från Kolari och Åbo är stora också i fråga om detta påstående, medan svaren från Kolari och Åbo är tämligen likadana sinsemellan. Intressant är att gruppen från Esbo tycks vara ganska enig i sina åsikter medan det i grupperna från Kolari och Åbo finns det större variation. Medelvärdet inom gruppen från Kolari är 2,8. Ungefär hälften (7/15) är i viss mån av annan åsikt (6) eller helt (1) av annan åsikt med påståendet. Några informanter (4/15) anser att de inte kan säga medan några (4/12) är helt (1) eller i viss mån (3) av samma åsikt. Ganska motsvarande resultat finns hos informanterna från Åbo där medelvärdet är 2,9. De flesta av Åbo-informanterna (5/13) är i viss mån av samma åsikt med påståendet. Nästan lika många informanter (4/13) inte kan säga och några informanter (4/13) är i viss mån (2) eller helt (2) av annan åsikt.

Det sista påståendet (h) i tabell 6 är *Jag upplever det nyttigt och intressant att studera svenska*. Medelvärde inom gruppen från Esbo för detta påstående är 4,4 som är mycket högt. De flesta av informanterna från Esbo (8/9) är helt (1) eller i viss mån (7) av samma åsikt med påståendet. Endast en informant anser att han inte kan säga. Medelvärde inom Kolari-gruppen är 2,7 vilket är ganska lågt jämfört med Esbo-gruppen. De flesta av informanterna från Kolari (7/15) anser att de inte kan säga om de upplever det nyttigt och intressant att studera svenska. Något under hälften av informanterna (6/15) är i viss mån (5) eller helt av annan åsikt med påståendet. Ett par informanter (2/15) är helt (1) eller i viss mån av samma åsikt med påståendet. Medelvärde för gruppen från Åbo är 3,1 där något under hälften av informanterna (5/13) är i viss mån av samma åsikt med påståendet. Lika många informanter (5/13) kan inte säga. Ytterligare är några informanter (3/13) i viss mån (2) eller helt (1) av annan åsikt.

Jämförelsen av svar på dessa fyra olika påståenden mellan de tre olika gymnasierna visar att det största intresset för svenska finns hos informanterna från Esbo där medelvärden för varje påstående är högst (4,1–4,4). Därefter följer informantgruppen från Åbo vars medelvärden för påståendena varierar mellan 2,9–3,38. Sist kommer informanterna från Kolari vars medelvärden för påståendena varierar mellan 2,66–3. Dessa påståenden kan ge nyttig information om om informanterna vill lära sig språket i fråga eller inte. Resultaten visar att informanterna från Esbo i genomsnitt är mer intresserade av att lära sig svenska än informanterna från Åbo och Kolari. De som är intresserade av svenska vill också lära sig språket mera och upplever språket viktigt och intressant. Ett personligt intresse för språket i fråga påverkar således positivt studiemotivationen. Detta har att göra med inre motivation; elever med inre motivation förstår studiernas betydelse i framtiden och visar personligt intresse för inlärningsobjektet (se kapitel 2).

4.1.4 Arbetsinsats

I detta avsnitt diskuteras påståendena *e* och *i* i fråga 13. Själva frågan och svarsalternativen har behandlats närmare i föregående avsnitt (se avsnitt 4.1.3). Dessa

två påståenden är i nekande form och de har att göra med informanternas arbetsinsats när det är fråga om studierna i svenska. Påståendena är: e) *Jag bryr mig inte om att läsa svenskans ord tillräckligt mycket* och i) *Jag vill klara mig i mina studier i svenska med så lite arbete som möjligt*. I tabell 7 presenteras medelvärden för de ovannämnda påståendena gruppvis.

Tabell 7. Medelvärden för påståendena *e* och *i* i fråga 13 gruppvis

	Esbo	Kolari	Åbo
<i>e) Jag bryr mig inte om att läsa svenskans ord tillräckligt mycket.</i>	2,55	3,9	3,76
<i>i) Jag vill klara mig i mina studier i svenska med så lite arbete som möjligt.</i>	2	3,6	3,4

Tabell 7 visar att i fråga om påståendet *e* är det informanterna från Esbo som har det lägsta medelvärdet 2,55. Ungefär hälften av informanterna från Esbo (4/9) är i viss mån (3) eller helt (1) av annan åsikt med påståendet. Lika många informanter (4/9) anser att de inte kan säga. Endast en informant (1/9) är i viss mån av samma åsikt med påståendet. Det högsta medelvärdet finns hos informanterna från Kolari där medelvärdet är till och med 3,9. De flesta av informanterna från Kolari (10/15) är helt (3) eller i viss mån (7) av samma åsikt med påståendet. Några (3/15) anser att de inte kan säga. Endast ett par informanter (2/15) är i viss mån (1) eller helt (1) av annan åsikt med påståendet. Medelvärdet för Åbo-gruppen för detta påstående är 3,76 som också är tämligen högt jämfört med gruppen från Esbo. Skillnaden mellan Kolari och Åbo är för sin del inte så stor. Ungefär hälften av informanterna från Åbo (6/13) är helt (2) eller i viss mån (4) av samma åsikt med påståendet. Några informanter (3/13) inte kan säga och ungefär en tredjedel (4/13) av informanterna är i viss mån (2) eller helt (2) av annan åsikt med påståendet.

Intressant är att nu när det är fråga om nekande påståenden är det Kolari som har det högsta medelvärdet följt av informantgruppen från Åbo. Det lägsta medelvärdet finns

hos informanterna från Åbo. Även om ordningen är nu omvänd är resultaten ändå likriktade med påståendena som diskuterades i föregående avsnitt. Detta betyder att av alla dessa tre grupper är det informanterna från Kolari som anser mest att de inte orkar läsa svenskans ord tillräckligt mycket. Informantgruppen från Åbo följer Kolari med ganska likadant medelvärde, 3,76. Minst är man av samma åsikt med påståendet i Esbo där medelvärdet var 2,55. Ett par informanter tar upp svårigheterna med svenskans ordförråd senare i denna undersökning där jag diskuterar informanternas egna erfarenheter av svenskstudier och svenskinläring (se avsnitt 4.5).

I tabell 7 syns det att det lägsta medelvärdet (2) för påståendet *Jag vill klara mig i mina studier i svenska med så lite arbete som möjligt* finns inom informantgruppen från Esbo. Nästan alla informanterna (8/9) är i viss mån (7) eller helt (1) av annan åsikt med påståendet och endast en informant (1/9) anser att han inte kan säga. Motsvarande medelvärde för Kolari är 3,6, vilket är det högsta. Ungefär hälften av informanterna (7/15) är helt (4) eller i viss mån (3) av samma åsikt med påståendet. Ytterligare anser ganska många informanter (6/15) att de inte kan säga. Ett par informanter (2/15) är i viss mån av annan åsikt med påståendet. Det näst högsta medelvärdet (3,4) finns hos informanterna från Åbo men det finns ganska stor variation inom gruppen. Ungefär en fjärdedel av informanterna från Åbo (3/13) är helt av samma åsikt och lika många (3/13) är i viss mån av samma åsikt med påståendet. Ytterligare anser några informanter (3/13) att de inte kan säga medan ungefär en tredjedel av informanterna från Åbo (4/13) är i viss mån av annan åsikt.

Liksom med påståendet som gäller aktivitet att läsa ord på svenska är det också med detta påstående informanterna från Kolari som mest vill klara sig i sina svenskstudier med så lite arbete som möjligt. Därefter kommer informanterna från Åbo och mest är man av annan åsikt inom informantgruppen från Esbo.

Resultaten av dessa två påståenden i fråga 13 visar att det av alla informanterna är gruppen från Esbo som satsar på sina studier mest. Därefter kommer Åbo och den minsta arbetsinsatsen finns hos informanterna från Kolari. Detta kan betyda att speciellt informanterna från Kolari tycks ha ganska låg studiemotivation för svenska. Individerna

som är motiverade att studera ett språk är beredda att arbeta tillräckligt mycket för att nå sina mål (se kapitel 2). Skillnaderna mellan informanterna från Esbo och informanterna från Kolari och Åbo är ganska stora medan skillnaderna mellan Kolari och Åbo inte är så påfallande. Dessa resultat tycks följa den samma linjen som andra resultat av denna fråga som presenterades i föregående avsnitt.

4.1.5 Studieförframgång i svenska

Fråga 9 i elevenkäten handlade om hurdana betyg i svenska informanterna vanligtvis får. I tabell 8 syns det hur svaren fördelas i materialet.

Tabell 8. Betyg i svenska

	utmärkta (9-10)	goda (8)	nöjaktiga (6-7)	försvarliga (5)
Esbo (9)	4	4	0	1
Kolari (15)	2	3	4	6
Åbo (13)	3	4	6	0
TOTALT	9	11	10	7

Siffrorna i tabell 8 visar att de flesta av informanterna från Esbo (8/9) får utmärkta eller goda betyg i svenska. Endast en informant anger att han vanligtvis får försvarliga betyg. De flesta av informanterna från Kolari (10/15) får försvarliga eller nöjaktiga betyg i svenska medan en tredjedel av informanterna (5/15) får utmärkta eller goda betyg. Ungefär hälften av informanterna från Åbo (6/13) får vanligen nöjaktiga betyg i svenska och de flesta (7/13) får goda eller utmärkta betyg i svenska.

Tabell 8 visar alltså att bäst studieförframgång i svenska finns hos informantgruppen från Esbo där nästan alla får utmärkta eller goda betyg i svenska. Efter Esbo kommer Åbo där över hälften av informanterna (7/13) får utmärkta eller goda betyg i svenska. Den sämsta studieförframgången finns hos informanterna från Kolari. Man måste ännu komma ihåg att alla Esbo-informanterna och två av informanterna från Åbo läser svenska som sitt A-språk vilket kan påverka betygen och försvårar jämförelsen.

I detta sammanhang diskuterar jag också påståendena *d*, *f* och *g* i enkätfråga 13. Frågan och de olika svarsalternativen har diskuterats närmare i avsnitt 4.1.3. Dessa tre påståenden är följande: *d) Det är viktigt för mig att lyckas i svenskstudier*, *f) Det är lätt för mig att lära mig svenska* och *g) Jag upplever inlärningsglädje i mina svenskstudier*. Påståendena och medelvärden för varje påstående presenteras i tabell 9 gruppvis.

Tabell 9. Medelvärden för påståendena *d*, *f* och *g* i fråga 13 gruppvis

	Esbo	Kolari	Åbo
<i>d) Det är viktigt för mig att lyckas i svenskstudierna.</i>	4,2	2,9	3,15
<i>f) Det är lätt för mig att lära mig svenska.</i>	3,55	2,7	3
<i>g) Jag upplever inlärningsglädje i mina svenskstudier.</i>	4,3	2,6	2,7

Medelvärden för påståendet *d* i tabell 9 visar att det högsta medelvärdet 4,2 finns inom informantgruppen från Esbo. Nästan alla informanterna från Esbo (8/9) är helt (3) eller i viss mån (5) av samma åsikt med påståendet att det är viktigt att lyckas i svenskstudierna. Endast en informant från Esbo (1/9) kan inte säga. Efter Esbo följer Åbo med medelvärdet 3,15. Ungefär hälften av informanterna (6/13) från Åbo kan inte säga om det är viktigt att lyckas i svenskstudierna. Några informanter (3/13) är i viss mån av annan åsikt medan några informanter (4/13) är helt (1) eller i viss mån (3) av samma åsikt med påståendet. Det lägsta medeltalet 2,9 finns inom gruppen från Kolari. En tredjedel av gruppen (5/15) är helt (2) eller i viss mån (3) av samma åsikt med påståendet. Några informanter (4/15) kan inte säga om det är viktigt för dem att lyckas i studierna. Något under hälften av informanterna (6/15) är i viss mån (4) eller helt (2) av annan åsikt.

Resultaten visar att av de undersökta grupperna är det viktigast för Esbo-gruppen att lyckas i svenskstudierna. Jämfört med grupperna från Åbo och Kolari är skillnaden ganska stor medan skillnaden mellan grupperna från Esbo och Åbo inte är påfallande.

Det andra påståendet i tabell 9 handlar om om det är lätt för informanterna att lära sig svenska. Igen är medelvärdet högst inom gruppen från Esbo med 3,55. De flesta av informanterna (6/9) är helt (1) eller i viss mån (5) av samma åsikt med påståendet. En informant kan inte säga och ett par informanter (2/9) är i viss mån av annan åsikt. Efter Esbo kommer Åbo med medeltalet 3. Några informanter (4/13) är helt (1) eller i viss mån (3) av samma åsikt med påståendet och lika många informanter (4/13) är i viss mån (3) eller helt (1) av annan åsikt. Ytterligare kan många informanter (5/13) inte säga om det är lätt för dem att lära sig svenska. Det lägsta medeltalet 2,7 är inom gruppen från Kolari. Ungefär en fjärdedel av informanterna från Kolari (4/15) är i viss mån av samma åsikt med påståendet. Lika många informanter (4/15) kan inte säga om de är samma åsikt eller inte. Ungefär hälften av informanterna från Kolari (7/15) är i viss mån (3) eller helt (4) av annan åsikt med påståendet.

På basis av resultaten kan man säga att av de tre grupperna är det lättast för informanterna från Esbo att studera svenska. Därefter följer informantgruppen från Åbo och sist Kolari. Det finns ändå stora skillnader inom grupperna. Uppfattningar och tankar om vad det innebär att det är lätt eller svårt att lära sig kan variera mycket vilket gör det svårt att jämföra resultaten med varandra. Enligt Huhta (2003) har vi alla olika uppfattningar om vad det innebär att kunna ett språk och vad som är viktigast i detta. Om inläraren t.ex. anser att det är väldigt viktigt att sträva efter felfritt uttryckssätt, kan han eller hon undervärdera det egna kunnandet och uppleva inläringen som svår.

Det sista påståendet i tabell 9 handlar om inläringsglädje i samband med svenskstudier. Det högsta medelvärdet 4,3 finns inom informantgruppen från Esbo. Nästan alla elever (8/9) är helt (1) eller i viss mån (7) av samma åsikt med påståendet. Endast en informant är i viss mån av annan åsikt.

I tabell 9 syns det också att grupperna från Kolari och Åbo har nästan likadana medelvärden – 2,6 och 2,7. Skillnaden mellan dessa två grupper och informantgruppen från Esbo är tämligen stor. De flesta av informanterna från Kolari (9/15) kan inte säga om de upplever inläringsglädje i sina studier. Endast en informant från Kolari är av helt samma åsikt med påståendet. En tredjedel av gruppen (5) är i viss mån (2) eller helt

(3) av annan åsikt. Liksom informanterna från Kolari kan de flesta av informanterna från Åbo (7/13) inte säga om de upplever inlärningsglädje i sina svenskstudier. Ett par informanter (2/13) är i viss mån av samma åsikt med påståendet medan dubbelt så många informanter (4/13) är i viss mån (2) eller helt (2) av annan åsikt.

Resultaten visar att informanterna från Esbo upplever mycket mera inlärningsglädje i sina svenskstudier än informanterna från Åbo och Kolari. Inlärningsglädje kan ha ett nära samband med motivation och speciellt inre motivation; de individer som litar på sina egna möjligheter att lyckas och har ett genuint intresse för språket i fråga är intresserade i inlärningsituationen och upplever inlärningsglädje. Enligt Peltonen och Ruohotie (1992: 19) är inre belöningar subjektiva och de förekommer i form av emotioner, t.ex. just som arbetsglädje eller förnöjsamhet. De kan också bli en bestående motivationskälla. Att man inte upplever inlärningsglädje i studier kan ha att göra med negativa attityder eftersom attityderna påverkar aktivitetens kvalitet. Om individen får en känsla av att lyckas inom ett område börjar han förhålla sig ännu mer positivt till objektet och utvecklar färdigheter som behövs inom området (Peltonen & Ruohotie 1992: 39). Enligt Peltonen och Ruohotie närmas ett positivt objekt med ett visst intresse medan ett negativt objekt upplevs i mindre mån välkommen och objektet undviks.

Många motivationsundersökningar har visat att prestationen blir bättre när motivationen ökar. Man antar att inre belöningar har en mer nära relation till prestation och tillfredsställelse än yttre belöningar. (Ruohotie 1990: 68.) Också i det stora undersökningsprojektet *Ruotsin kielen opiskelumotivaatiosta yleissivistävissä ja ammatillisessa koulutuksessa* (se Kantelinen och Kettunen 2004) märkte forskarna att eleverna upplevde ämnet de hade haft framgång i som mycket trevligt. Forskarna talar om någon slags ”cirkeleffekt”: att man lyckas i skolan ökar studiemotivationen och när studiemotivationen ökar är det sannolikt att eleverna satsar ännu mer på studierna och lyckas bättre. Detta kan synas också i min undersökning; de svar som har diskuterats hittills tycks visa att de flesta informanterna från Esbo verkar vara motiverade på en inre nivå att studera svenska. Gruppen får också klart bättre betyg i svenska än informanterna från Kolari och Åbo. Man kan ändå inte dra för ensidiga slutsatser

eftersom informanterna från Esbo studerar svenska som A-språk vilket kan tänkas påverka resultaten.

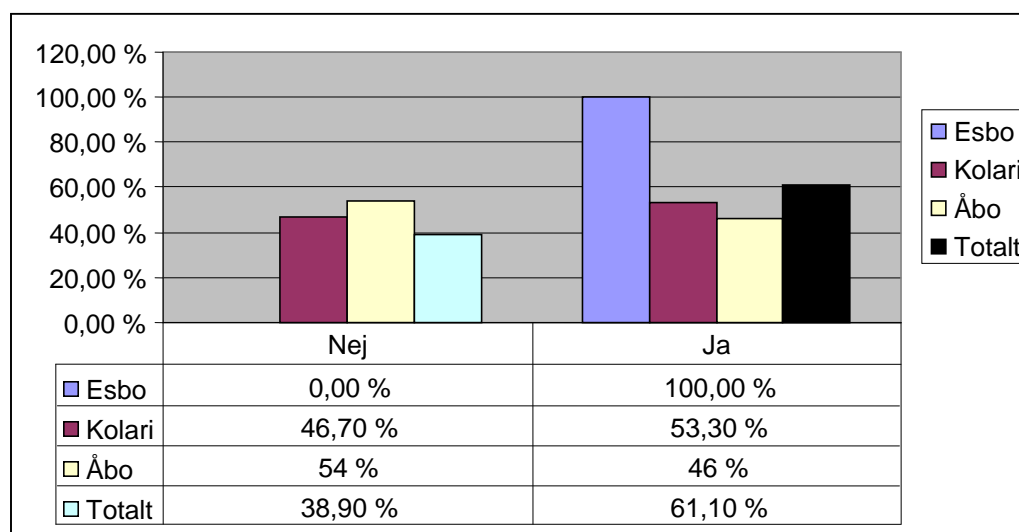
4.2 Användning av svenska utanför skolan

Fråga 16 i elevenkäten gäller elevernas användning av svenska utanför skolan. Svartalternativen i denna fråga är *ja* och *nej*. De som svarade ja fick precisera i vilka sammanhang de använder svenska utanför skolan. De olika svartalternativen är a) *med vänner*, b) *med släktingar*, c) *på resor till Sverige eller på andra resor*, d) *i hobbyer*, e) *på Internet* och f) *i andra sammanhang, vilka?*. Tabell 10 visar hur svaren fördelas i materialet.

Tabell 10. Användning av svenska utanför skolan

	Ja	Nej
Esbo (8)	8	0
Kolari (15)	8	7
Åbo (13)	6	7
TOTALT	22	14

Antalet Esbo-informanter i denna fråga är 8 eftersom en informant inte har svarat på frågan. Alla 8 Esbo-informanter säger att de använder svenska utanför skolan. På samma sätt anser 8 informanter från Kolari att de använder svenska också utanför skolan och motsvarande siffra för Åbo är 6. Ingen av Esbo-informanterna har svarat nej medan 7 informanter från både Kolari och Åbo anser att de inte använder svenska utanför skolan. Tabell 5 visar att de flesta av alla informanterna 22/36 använder svenska också utanför skolan och att drygt under hälften 14/36 inte använder svenska utanför skolan. Svaren presenteras i procent i figur 5.

Figur 5. Användning av svenska utanför skolan (%)

Figur 5 visar att med undantag av Esbo tycks grupperna fördela sig ganska klart i två. De flesta informanterna från Esbo och Kolari använder svenska utanför skolan och något under hälften av Åbo-informanterna. Alla informanterna från Esbo använder svenska utanför skolan. Åbo är den enda stad där *nej*-svaren dominerar, men skillnaden mellan *ja*- och *nej*-svaren är inte stor. Över hälften av alla informanterna (61,1 %) använder svenska utanför skolan, vilket visar att det finns intresse för svenska språket också utanför skolomgivningen. Skillnaderna i resultaten mellan städerna visar att användning av svenska utanför skolan också kan ha att göra med möjligheterna att använda svenska på hemorten (se 4.1.2). Informanterna som anser möjligheterna att använda svenska vara bra använder också svenska mera utanför skolan.

De som svarade *ja* på frågan frågades också i vilka kontexter de använder svenska utanför skolan. Informanterna fick välja så många olika svarsalternativ som de ville vilket leder till att i detta sammanhang ska jag inte ange svar i procent. I tabell 11 presenteras svaren på frågan.

Tabell 11. Kontexter där man använder svenska utanför skolan

	Vänner	Släktingar	Resor till Sverige, andra resor	Hobbyer	Internet
Esbo (8)	3	6	7	2	4
Kolari (8)	4	2	4	0	3
Åbo (6)	2	1	1	0	3
TOTALT	9	9	12	2	10

Tabell 11 visar att kontexten *resor till Sverige/andra resor* är dominerande när det gäller i vilka sammanhang man använder svenska utanför skolan. Näst vanligast är det att använda svenska på *Internet*. Därtill används svenska med *vänner* och *släktingar*. Svaren mellan de olika informantgrupperna är ganska likadana. Esbo-informanter har ändå valt kontexten *släktingar* 6 gånger jämfört med Kolaris 2 och Åbos 1 informanter. Kontexten *hobbyer* har valts endast av Esbo-informanter (2). Den största skillnaden mellan grupperna är att Esbo-informanterna (8) har valt dessa olika kontexter sammanlagt 22 gånger, Kolari-informanterna (8) har valt olika kontexter sammanlagt 13 gånger och Åbo-informanterna (6) 7 gånger. Esbo-informanterna har alltså i genomsnitt 2,75 olika kontexter per individ där de använder svenska utanför skolan, medan motsvarande siffra för Kolari är 1,6 och för Åbo 1,2. Resultaten visar att informanterna i Esbo utnyttjar flera kontexter där man kan använda svenska också utanför skolan.

I fråga 16 var det också möjligt att själv nämna något annat sammanhang än de ovanpresenterade. Två informanter från Esbo skrev att de ytterligare använder svenska i helt vardagliga situationer och när de läser svenskspråkiga tidningar. En informant från Kolari skrev att hon använder svenska när hon tittar på TV och väljer svenskspråkiga texter för tv-programmet. Dessa aspekter (TV och tidningar) skulle ytterligare utgöra en kontext, *media* men de nämns också som svarsalternativ i fråga 17.

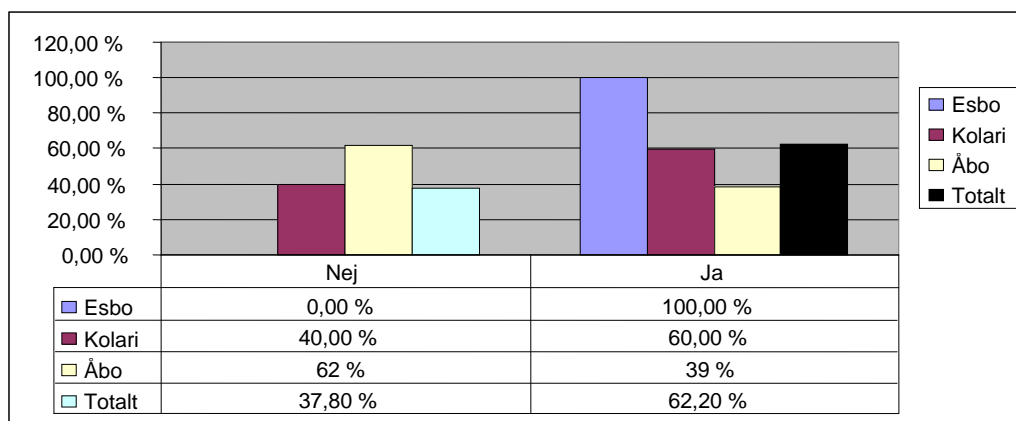
I fråga 17 i elevenkäten frågades informanterna om de är i kontakt med svenska språket på fritiden på något annat sätt. De första svarsalternativen i denna fråga var *ja* och *nej*. De som svarade *ja* fick möjlighet att precisera sina svar genom att välja i vilka

sammanhang de är i kontakt med svenska språket på fritiden. De olika svarsalternativen här var a) *jag lyssnar på svenskspråkig musik*, b) *jag läser svenskspråkiga tidningar*, c) *jag läser svenskspråkiga böcker*, d) *jag tittar på svenskspråkiga filmer/tv-program*, e) *på internet*, f) *i andra sammanhang, vilka?*. Tabell 12 visar hur ja- och nej-svaren fördelas i materialet.

Tabell 12. Kontakt med svenska språket på fritiden

	Nej	Ja
Esbo (9)	0	9
Kolari (15)	6	9
Åbo (13)	8	5
TOTALT	14	23

De flesta informanterna (23/37) har kontakt med svenska språket på fritiden på något annat sätt än i de kontexter som finns med i fråga 16. Alla informanterna från Esbo är i kontakt med svenska på fritiden och de flesta informanterna från Kolari (9/15) anser också att de är i kontakt med svenska. Däremot anser de flesta av informanterna från Åbo (8/13) att de inte är i kontakt med svenska språket på fritiden. Svaren presenteras i procent i figur 6.

Figur 6. Kontakt med svenska språket på fritiden (%)

Figur 6 visar att Esbo-informanterna är mest i kontakt med svenska språket på fritiden och också de flesta av Kolari-informanterna (60 %) är i kontakt med svenska på fritiden. Endast 39 % av informanterna från Åbo är i kontakt med svenska på fritiden. Dessa siffror är tämligen likriktade med procenttal i figur 5 där det beskrivs användning av svenska utanför skolan (%) och svaren stöder varandra. Resultaten visar att Esbo-informanterna är mest i kontakt med svenska språket utanför skolan och på fritiden. Något över hälften av informanterna i Kolari använder svenska också utanför skolan (53,3 %) eller är i kontakt med svenska på fritiden på något annat sätt (60 %). Informanterna från Åbo använder minst svenska utanför skolan och är minst i kontakt med svenska på fritiden.

De som svarade *ja* på fråga 17 fick precisera i vilka sammanhang de är i kontakt med svenska på fritiden. Tabell 13 visar hur svaren fördelas i materialet.

Tabell 13. Kontexter där man är i kontakt med svenska på fritiden

	Jag lyssnar på svenskspråkig musik	Jag läser svenskspråkiga tidningar	Jag läser svenskspråkiga böcker	Jag tittar på svenskspråkiga filmer/tv-program	På Internet
Esbo (9)	3	5	3	5	6
Kolari (8)	4	0	0	1	3
Åbo (5)	1	1	0	0	3
TOTALT	8	6	3	6	12

I tabell 13 syns det att *Internet* är den kontext som dominerar när det är fråga om i vilka sammanhang man är i kontakt med svenska på fritiden. Näst vanligast är det att lyssna på svenskspråkig musik. Därtill läser man svenskspråkiga tidningar och tittar på svenskspråkiga filmer/tv-program. Ytterligare läser några Esbo-informanter böcker på svenska. Ur tabellen kan man ytterligare läsa att informanterna från Esbo är mest i kontakt med svenska på fritiden på olika sätt. Nio informanter från Esbo har valt de olika sätten sammanlagt 22 gånger, vilket innebär att varje informant är i genomsnitt i

kontakt med svenska på fritiden på 2,4 olika sätt. Motsvarande siffror för Kolari och Åbo är 1,0 respektive 1,0.

Andra kontexter där informanterna är i kontakt med svenska på fritiden presenteras i följande exempel (6–10.).

- (6) Äitipuoli ja hänen lapsensa puhuvat ruotsia, joten siellä ollessa. (EF)
- (7) Pajalassa. (KF)
- (8) Messengerissä. (KF)
- (9) Tuttavien seurassa. (KF)
- (10) Kavereiden kanssa. (ÅP)

I de ovanpresenterade exemplen syns det att de sammanhang där man ytterligare är i kontakt med svenska språket är sådana som redan har nämnts i fråga 16 där man frågade i vilka sammanhang man använder svenska utanför skolan. Kontexterna *släktingar* (exempel 6), *vänner* (exempel 9–10), *resor* (exempel 7) och *Internet* (exempel 8) täcker alla dessa kontexter som nämns i exemplen ovan. Med tanke på den större materialinsamlingen skulle det kanske vara bättre att kombinera frågorna 16 och 17 på enkäten eftersom för några informanter har det orsakat lite problem med att förstå skillnaden mellan att använda svenska utanför skolan och att vara i kontakt med svenska på fritiden på något annat sätt. På fråga 16 hade ett par informanter beskrivit sådana aspekter som sedan kom upp som svarsalternativ i följande fråga. Skillnaden mellan frågorna 16 och 17 är att på fråga 16 är det fråga om *aktiv* användning av språket och på fråga 17 om *passiv* användning av språket. Detta har tydligen varit oklart för några informanter.

På samma sätt som med fråga 11 skulle det också ha varit intressant och motiverat att fråga informanterna som svarade *nej* på frågorna 16 och 17 varför de inte använder svenska utanför skolan och inte är i kontakt med svenska på fritiden på något annat sätt. Då skulle dessa informanter också ha fått möjlighet att precisera sina svar och berätta varför de inte använder svenska utanför skolan. En sådan tilläggsfråga skulle avslöja

mera om informanternas motivation för svenska.

4.3 Behov och intresse att använda svenska

Fråga 18 var en öppen fråga där informanterna fick berätta om de skulle vilja använda svenska språket på fritiden och i vilka sammanhang de skulle vilja göra det. I exempel nedan (11–19) presenteras de olika svaren från Esbo.

- (11) Lähinnä ihmisten kanssa suullisesti kommunikoinnissa. (EF)
- (12) Haluaisin (ja käytänkin), sillä se parantaa kielitaitoani kovasti – mitä enemmän puhun, sitä enemmän osaan/opin. (EF)
- (13) Kyllä, olisi kiva, jos olisi ruotsinkielisiä kavereita, joiden kanssa puhua, koska ei tunneilla tule käytettyä kieltä kunnolla. Oppisi kunnolla kommunikoidaan. (EF)
- (14) Kyllä, kavereiden kanssa kommunikoidessa ja matkoilla, kuten aiemminkin. (EF)
- (15) Kyllä, ystävien kanssa ja harrastuksissa. (EP)
- (16) Kavereiden kanssa ruotsin puhuminen olisi ihan mukavaa. (EP)
- (17) Haluaisin viettää vapaa-aikaani enemmän ruotsinkielisessä ympäristössä, jossa kommunikointi suomeksi olisi mahdotonta. (EF)
- (18) Motivaatio nousisi, jos olisi esim. kavereita/muita tuttuja, jotka eivät osaa suomea ja joiden kanssa olisi ”pakko” puhua ruotsia. (EF)
- (19) Minusta olisi kiva käyttää ruotsia myös muualla kuin internetissä. (EP)

Alla informanterna från Esbo är av den åsikten att de skulle vilja använda svenska på fritiden vilket visar att de har intresse för att använda svenska. I de flesta svaren som presenteras ovan kommer upp kontexten *vänner*. Många skulle vilja tala svenska med sina vänner och några berättade att de skulle vilja ha svenskspråkiga vänner som de skulle kunna tala svenska med (se exempel 13–16). Ett par elever betonade att de skulle vilja vara i en sådan omgivning och i sådana situationer där de är tvungna att tala svenska (exempel 17–18). En viktig aspekt som kom upp var just *mundlig kommunikation*. Många skulle vilja kommunicera på det främmande språket. En informant påpekade att genom att tala lär man sig bättre jämfört med svensktimmarna

på skolan. (Se exempel 11–12.) Andra kontexter som kom upp i svaren var *hobbyer* och *resor* (exempel 14–15). Därtill konstaterade en informant att han skulle vilja använda svenska i några andra kontexter än endast på Internet (exempel 19).

I följande exempel (20–28) presenteras Kolari-informanternas svar på fråga 18.

- (20) Kavereiden ja sukulaisten kanssa on kiva käyttää ruotsia. (KF)
- (21) Puhua ruottalaisille tyttärille. (KP)
- (22) Kyllä. Kauppa-asioilla (ei mahdollisuutta). (KF)
- (23) Joissakin tilanteissa, missä tarvitsee ruotsin kieltä. (KP)
- (24) Lukemalla lehtiä, kattomalla televisiota. (KF)
- (25) Ehkä, mutta vois lähteä Ruotsiin kesätöihin. Jotta sitä vois käyttää pitkäjäksoisesti. (KF)
- (26) Eipä ole suurempaa halua, mutta kyllähän sitä voisi puhua. (KF)
- (27) En oikeastaan. (KF)
- (28) En. (KP)

Informanterna från Kolari är inte så intresserade av att använda svenska på fritiden som informanterna från Esbo. Några av dem har sagt explicit att de inte har någon stor vilja att använda svenska (se exempel 26–28). Intressant är att 5 informanter inte har svarat på frågan vilket kan vara ett tecken på låg motivation: man vill inte svara på frågor som inte känns viktiga eller intressanta. Detta kan också ha att göra med attityder till svenska. Vissa informanter anser dock att de skulle vilja använda svenska på fritiden. Informanterna från Kolari skulle också vilja använda svenska med *vänner* och *släktingar* som många informanter från Esbo. Ytterligare skulle en informant vilja använda svenska med svenska tjejer. (Se exempel 20–21.) En informant försöker kanske få sommarjobb i Sverige för att kunna använda svenska långvarigt (exempel 25). Denna kontext skulle kunna vara *resor* eller *arbete*. En informant skulle vilja använda svenska då hon handlar men påpekar samtidigt att det inte finns möjligheter för det i Kolari (exempel 22). *Vardagssituationer* är alltså en ytterligare kontext som kom upp i svaren

från Kolari. En informant anser att hon skulle vara redo att använda svenska då det behövs (exempel 23). Ytterligare berättar en Kolari-informant att hon skulle kunna använda svenska på fritiden men har inte någon speciell vilja att göra det (exempel 26). En informant skulle vilja använda svenska på fritiden då hon läser *tidningar* eller tittar på *TV* (se exempel 24).

I exempel 29–36 presenteras de olika svaren på frågan av informanterna från Åbo.

- (29) Käyttäisin enemmän kavereiden kanssa, jos olisin parempi ruotsissa. (ÅP)
- (30) Vaikka kavereiden kanssa. (ÅP)
- (31) Luultavasti haluaisin, esim. internetissä. (ÅP)
- (32) Internetissä haluaisin käyttää ruotsia. (ÅP)
- (33) Netissä, elokuvien katsonnassa. (ÅP)
- (34) En ellei pakko. (ÅP)
- (35) En. (ÅP)
- (36) En välttämättä. (ÅP)

Bland informanterna från Åbo är det några som inte skulle vilja använda svenska på fritiden (se exempel 34–36), och tre informanter har inte svarat på frågan. De som skulle vilja använda svenska fördelar sig i två. Ett par informanter skulle vilja använda svenska med *vänner*; den ena av dem *påpekar* att han skulle vilja använda svenska med vänner om han vore bättre på svenska (exempel 29–30). De andra som skulle vilja använda svenska på fritiden skulle vilja göra det på *Internet* t.ex. genom att titta på filmer (exempel 31–33).

När man jämför alla grupperna med varandra är det tydligt att informanterna från Esbo har det största intresset för att använda svenska på fritiden. Framför allt vill man kommunicera med det andra inhemska språket med andra människor. Också i informanternas svar från Kolari är det just den kommunikativa sidan av svenska språket som är viktigast när det är fråga om i vilka kontexter man vill använda svenska på

fritiden. I kapitel 2 diskuterades motivation och dess olika former. Enligt Mustila (1990: 26) kan motivation inom språk definieras just som behov och vilja att kommunicera med hjälp av språket. Framför allt informanterna från Esbo och en del av informanterna från Kolari visar integrativ motivation för det svenska språket som betonar inlärares vilja att använda språket som kommunikationsmedel. Enligt Kettunen (2004: 40) är interaktionen och kommunikationen med människor som talar målspråket mycket viktigt för integrativt motiverade inlärare (se avsnitt 2.3.3).

Bland informanterna från Kolari är det ändå många som inte alls vill använda svenska på fritiden och de flesta av informanterna från Åbo vill inte heller använda svenska på fritiden. Därtill finns det informanter från båda städerna som inte alls har svarat på frågan. Detta kan ha att göra med attityder till svenska eller den allmänna motivationen för svenska. Den allmänna motivationen är stabil till sin karaktär och har sin grund i individens tidigare erfarenheter, medan attityder är inlärd sätt att reagera positivt eller negativt mot ett visst objekt (se avsnitt 2.4). Detta leder till att individens attityd är desto mer positiv ju mer han har positiva uppfattningar om attitydobjektet (Peltonen & Ruohotie 1992: 43). Om individens sätt att reagera till svenska och dess användningsmöjligheter inte är positivt kan resultatet vara just att man inte har vilja att använda språket frivilligt på fritiden utanför skolan.

I detta sammanhang behandlar jag ytterligare två delar av fråga 13, dvs. påståendena *j* och *k* i enkäten. Frågan och de olika svarsalternativen presenterades i avsnittet 4.1.3. Dessa påståenden har att göra med intresset att använda och studera svenska också efter gymnasiestudierna. Påståendena är följande: *j) Jag tänker studera svenska även efter gymnasiestudierna* och *k) Jag tänker använda svenska även efter gymnasiestudierna*. Tabell 14 presenterar medelvärden för dessa påståenden gruppvis.

Tabell 14. Medelvärden för påståendena *j* och *k* i fråga 13 gruppvis

	Esbo	Kolari	Åbo
<i>j) Jag tänker studera svenska även efter gymnasiestudierna.</i>	3,2	2,4	2,7
<i>k) Jag tänker använda svenska även efter gymnasiestudierna.</i>	4,4	2,9	4

Ur tabell 14 framgår det att det högsta medelvärdet för påståendet *j* (3,2) finns hos informantgruppen från Esbo. De flesta av informanterna från Esbo (5/9) är helt (4) eller i viss mån av samma åsikt med påståendet, medan ett par informanter (2/9) inte kan säga. Ytterligare är ett par informanter i viss mån (1) eller helt (1) av annan åsikt. Det näst högsta medeltalet 2,7 finns hos informanterna från Åbo. Några informanter av dem (3/13) är helt (1) eller i viss mån av samma åsikt att de skall studera svenska även efter gymnasiestudierna. Ungefär en tredjedel av gruppen (4/13) kan inte säga. De flesta av informanterna (6/13) är i viss mån (4) eller helt av annan åsikt. Sist kommer gruppen från Kolari med medeltalet 2,4. Ungefär hälften av informanterna (7/15) kan inte säga om de skall studera svenska även efter gymnasiestudierna. Lika många informanter (7/15) är i viss mån (4) eller helt (3) av annan åsikt med påståendet. Endast en informant (1/15) är i viss mån av samma åsikt med påståendet.

Påståendet *k* handlade om om informanterna skall använda svenska även efter gymnasiestudierna. Tabell 14 visar att det högsta medelvärdet 4,4 finns inom informantgruppen från Esbo. Nästan alla informanterna (8/9) är helt (5) eller i viss mån av samma åsikt med påståendet, endast en informant (1/9) kan inte säga. Det näst högsta medelvärdet 4 finns hos informanterna från Åbo. De flesta av informanterna från Åbo (7/13) är helt (2) eller i viss mån (5) av samma åsikt med påståendet. Några informanter (3/13) kan inte säga och lika många informanter är i viss mån (2) eller helt (1) av annan åsikt. Skillnaden mellan informantgrupperna från Esbo och Åbo på detta påstående är inte stor. Jämfört med Åbo och speciellt Esbo är Kolari-gruppens medelvärde på detta påstående ganska lågt. Ungefär hälften av informanterna från Kolari (7/15) kan inte säga om de skall använda svenska efter gymnasiestudierna. Några informanter (3/15) är helt (1) eller i viss mån (3) av samma åsikt med påståendet. Ungefär en fjärdedel av informanterna (4/15) är i viss mån (2) eller helt (2) av annan åsikt.

I fråga om påståendet *j* är skillnaderna mellan de olika grupperna inte så stora som i samband med de övriga påståendena som diskuterats tidigare. Ur tabell 14 kan man läsa att för det senare påståendet i tabellen är medelvärden inom varje grupp högre än för påståendet *j*. När det är fråga om grupperna från Esbo och Åbo är skillnaderna stora mellan dessa två påståenden. Detta betyder att även om man kanske inte vill eller kan säga om man kommer att studera svenska även efter gymnasiestudierna är det ändå många som tror sig använda svenska efter studierna. Tämligen många valda svarsalternativ 3 (speciellt av informanterna från Kolari) tyder på att många informanter kanske ännu inte vet om de kommer att studera och använda svenska också efter sina gymnasiestudier. Sammanfattningsvis kan man konstatera att inom varje grupp finns det större intresse för att använda svenska än att studera svenska efter gymnasiestudierna.

4.4 Inlärningsstilar och studievanor

Fråga 15 var en öppen fråga där informanterna tillfrågades på vilka sätt de lär sig ett språk bäst. Nedan presenteras tankar av informanter från Esbo (exempel 37–44).

- (37) Olemalla mukana tunneilla ja mahdollisuuksien mukaan vapaa-ajalla kuunnella ja lukea kieltä. (EF)
- (38) Harjoittelemalla sitä myös koulun ulkopuolella. (ET)
- (39) Kielioppi sujuu keskimääräisesti hyvin, mutta sanasto on jatkuva ongelma; parhaiten sanastojen oppimisessa auttaa samojen sanojen kertailu eri yhteyksissä toistuvasti ja pitkään. (EF)
- (40) Kun käytän sitä. Kun kieltä käyttää, se aktivoi sanavarastoa ja virheet opettaa. (EP)
- (41) Puhumalla ja olemalla vuorovaikutuksessa ruotsia puhuvien ihmisten kanssa. Myös kirjalliset harjoitukset ovat hyödyllisiä. (EF)
- (42) Puhumalla ja kuuntelemalla, usein puhun paljon ruotsalaisten ystäväieni kanssa ruotsia (vaikka he kaikki puhuvat myös suomea) (EF)
- (43) Saamalla itse osallistua opetukseen, erilaisissa projekteissa muka oleminen, kirjojen lukeminen, (esim. Astrid Lindgren), ja puhumalla. (EF)
- (44) Opiskelemassa hyvässä ilmapiirissä. (EP)

I många svar från Esbo (t.ex. exempel 41–43) betonas att man lär sig ett språk bäst genom att *tala och lyssna* språket i *kommunikation med språkets talare*. En av dem berättar att hon ofta pratar svenska med sina svenskspråkiga vänner även om de kan finska (se exempel 42). I vissa svar kommer det fram att man lär sig bäst genom att *vara med på timmarna* och att också *använda språket utanför skolan på fritiden* (exempel 37–38). Ett par informanter anser också att man lär sig bäst genom att *läsa* på det språk man vill lära sig (exempel 37 och 43). En informant berättar att *skriftliga övningar* är nyttiga i inläringen av språket (exempel 41). Därtill påpekar en informant att man lär sig bäst om man är *med i olika projekt* och om man själv får *delta i undervisningen* (exempel 43). En informant betonar också *den positiva studieatmosfären* (exempel 44). Ytterligare har en informant berättat på vilka sätt hon lär sig bäst nya ord och håller dem kvar i minnet. Enligt henne lär man sig ord bäst genom *att repetera* de inlärdade orden flera gånger i olika sammanhang. Också en annan informant anser att man lär sig bäst genom att använda språket eftersom det aktiverar ordförrådet och man lär sig genom fel. (Se exempel 39–40.)

I följande exempel (45–52) presenteras de olika svaren av informanterna från Kolari.

- (45) Oppikirjasta, kavereiden kanssa puhussa. (KF)
- (46) Lukemalla vaikka kappaleita/kirjoja. (KF)
- (47) Lukemalla/kuuntelemalla tekstin läpi, opettaja opettaa kieliopin + pitää sanakokeita. (KF)
- (48) Lukemalla ja tekemällä tehtäviä. (KF)
- (49) Lukemalla ja käyttämällä kieltä. (KF)
- (50) Kuuntelemalla ja puhumalla. (KP)
- (51) Opiskelemalla elokuvista tai televisiosta. (KP)
- (52) Katsomalla elokuvia ilman tekstitystä. (KP)

I svaren av informanterna från Kolari syns det att många informanter anser att de lär sig bäst genom *att läsa* (exempel 45–49). Dessa informanter anser att man lär sig bäst när

man läser t.ex. texterna i undervisningsböckerna (exempel 45–47). Många informanter anser också att de lär sig bäst genom *att lyssna* (exempel 47 och 50) och ett par informanter anser att man lär sig bäst genom *att tala* (med vänner) eller genom *att använda språket* i olika sammanhang (exempel 45, 49–50). Ett par informanter anser också att de lär sig bäst med hjälp av *filmer och television* (exempel 51–52). Enligt en informant lär man sig när man tittar på filmer utan textning på finska. Ytterligare har en informant berättat att hon lär sig bäst då läraren undervisar i grammatik och håller ordtester (exempel 47). En informant säger att hon inte vet hur man lär sig bäst, två informanter har inte svarat på frågan.

I exempel beskrivs åsikterna av informanterna från Åbo.

- (53) Tekemällä tehtäviä, lukemalla sanoja ja kielioppia. (ÅP)
- (54) Koulussa, hieman puhumalla. (ÅP)
- (55) Kuuntelemalla ja lukemalla. (ÅP)
- (56) Harjoitusten avulla, puhumalla. (ÅP)
- (57) Kuuntelen kieltä, luen sanoja. (ÅP)
- (58) Opettelemalla lauseita. (ÅP)

De olika åsikterna i exempel 53–58 visar att också informanterna från Åbo har ganska likadana tankar om hur man lär sig ett språk bäst jämfört med grupperna från Esbo och Kolari. De flesta av informanterna från Åbo är av den åsikten att man lär sig bäst genom *att tala, lyssna och läsa* (se exempel 53–58). Därtill anser några informanter att män lär sig bäst när man gör olika *övningar* (exempel 53 och 56). En informant är av den åsikten att man lär sig bäst *i skolan* (exempel 54). Ett par informanter påpekar att man lär sig bäst genom *att läsa ord* och *att öva grammatik* (exempel 53 och 57). Ytterligare anser en informant att man lär sig bäst ett språk genom *att öva sig nya satser* (exempel 58).

Förstås finns det också skillnader mellan individer men i svaren från alla grupperna syns det att de flesta av informanterna anser att man lär sig bäst ett nytt språk genom att tala, lyssna och läsa. Det viktigaste för informanterna tycks vara att man på något sätt använder språket, antingen som kommunikationsmedel med andra människor eller som instrument att tillägna sig nya kunskaper i språket i fråga. Som det diskuterades i avsnitt 3.2 är det gemensamt för alla teorier om hur man lär sig språk bäst just att kontakt med språket på olika sätt är grundförutsättning för lärande. Detta är en aspekt som också syns i Vocabs och Mobil Läxhjälp's arbete. Vid sidan av att lära sig olika saker fortare, bättre och roligare är tanken att uppmuntra eleverna för lärandet i vardagen och kommunikation med språket genom tal och skrift.

4.5 Erfarenheter av svenskstudier och svenskinläring

Den sista frågan på elevenkäten är en öppen fråga där informanterna fick beskriva sina egna erfarenheter av svenskstudier och svenskinläring – både lyckanden och misslyckanden. Eftersom frågan är så omfattande är svaren också varierande och informanterna har koncentrerat sig på mycket olika faktorer i sina svar.

I många svar förekom det olika aspekter som informanterna hade upplevt som positiva. I exempel 59–66 nedan presenteras informanternas positiva erfarenheter av svenskinläring och lyckanden i svenskstudierna:

- (59) Olen aina tykännyt lukea ruotsia. Koen sen olevan yksinkertainen kieli. Sanastot ja kielipit ovat helppoja sisäistää. (EF)
- (60) Koen ruotsin kielen opiskelun mielenkiintoisena ja hyödyllisenä, sillä siitä on paljon apua kotipaikkakunnallani. (EF)
- (61) Olen mielestäni oppinut hyvin ruotsia ja tajusin sen kesällä ollessani 2 kk Ruotsissa ja ymmärsin hyvin mitä minulle puhuttiin ja olen onnistunut hyvin ruotsin kielen opiskelussa jonka osoittaa myös hyppyni lyhyestä ruotsista pitkään ruotsiin! (EF)
- (62) +Ymmärtää jopa norjan kielisiä ruotsin avulla, ymmärtää TV-sarjoja. Kokeiden hyvät numerot. (KF)
- (63) Onnistumisiksi voi laskea ne kurssit, joista olen saanut arvosanaksi 9. (KP)

- (64) Olen onnistunut usein, sillä olen saanut kiitettäviä numeroita. Epäonnistumisia ei ole monia. (KP)
- (65) Olen oppinut lukiossa paljon ruotsia ja saanut enemmän motivaatiota kielen opiskeluun ja sen käyttöön myös koulun ulkopuolella. Yläasteella en panostanut yhtä paljon huonon opettajan vuoksi. (EP)
- (66) Kokemukset aluksi huonoja, kun ei yhtään kiinnostanut. Nyt hyviä kokemuksia, kun kiinnostaa enemmän. (ÅP)

De ovanpresenterade exemplen visar att en aspekt som har givit informanterna positiva erfarenheter är *eget intresse för svenska och bra kunskaper i svenska*. En informant från Esbo berättar att hon alltid har tyckt om att lära sig svenska eftersom hon upplever svenska som ett enkelt språk. För henne är orden och grammatiken lätta att tillägna sig. Ytterligare berättar en Esbo-informant att det är intressant och nyttigt att studera svenska eftersom svenska behövs i hennes hemkommun. (Se exempel 59–60.)

En annan aspekt som hade givit positiva erfarenheter till informanterna var *bra förståelse i svenska* – i ett par svar förekom det att det är fint när man märker att man förstår. Denna aspekt har att göra med inlärnarnas egna färdigheter i svenska. I exempel 61 syns det att en informant från Esbo anser att hon har lärt sig svenska bra vilket hon märkte på sommaren då hon tillbringade två månader i Sverige. Hon berättar att hon förstod bra vad man sade till henne där. Ytterligare anser hon att hon har lyckats bra i sina svenskstudier eftersom hon har kunnat hoppa från B-svenska till A-svenska. Därtill anser en informant från Kolari att hon har haft positiva erfarenheter då hon har märkt att man till och med kan förstå norskspråkiga människor med hjälp av svenska, och samma gäller också tv-program (se exempel 62).

Bra betyg i svenska var ytterligare en annan aspekt som hade upplevts som positivt av några informanter. Detta gäller speciellt Kolari-informanternas svar. Svaren som presenteras i exempel 63–64 visar att för många informanter från Kolari betyder att lyckas samma sak som att få bra betyg. Detta är intressant eftersom det är helt möjligt att få positiva upplevelser av att lyckas i inlärningsprocessen trots att man inte får utmärkta betyg. Enligt en informant har hon lyckats då hon har fått betyget 9. Också en

annan informant anser att han har lyckats ofta eftersom han har fått utmärkta betyg, och misslyckanden är få.

En ytterligare aspekt som enligt ett par informanter hade påverkat positivt svenskstudierna var *högre motivation för svenska*. En informant från Esbo berättar att i gymnasiet har han fått högre motivation för svenska och språkets användning också utanför skolan. Enligt honom satsade han inte lika mycket på svenska i högstadiet på grund av en dålig lärare. Också en informant från Åbo berättar att erfarenheterna var sämre i början när han inte var intresserad av svenska, men nu är också erfarenheterna bättre när svenska intresserar honom mera. (Se exempel 65–66.)

Vid sidan av de positiva erfarenheterna av sina svenskstudier och svenskinläring fick informanterna också beskriva eventuella misslyckanden i sina svenskstudier. Följande exempel (67–75) presenterar vad informanterna har upplevt som svårt eller negativt i sina svenskstudier.

- (67) Joskus turhauttaa, kun pyrkii vaikkapa lukemaan kirjaa ja huomaa sen olevan vaikeaa (mahdotonta) ilman sanastoa. Joskus puheen kanssa menee lukkoon. (KF)
- (68) Sanasto pettää uudestaan ja uudestaan; ennen kaikkea taivutusmuodot eivät jää päähän vaan menevät melko lailla poikkeuksetta kuulokorvalla arvailuksi. Toisaalta moni muu asia menee hyvin! (EF)
- (69) Kurssit saatu rimaa hipoen läpi tai ei ollenkaan. Pitäisi tehdä kamalasti töitä, jotta saa kurssit läpi, eikä aikaa tahdo jäädä sitten muuhun kuin läksyjen tekoon. (KF)
- (70) Aina tietysti kiva onnistua mutta se vaatii opiskelua ja lukemista mitä en jaksa. (KF)
- (71) En ole kovin motivoitunut opiskelija, mutta pärjään. (ÅP)
- (72) Opin hyvin, kunhan jaksan opiskella. Kokeissa onnistun lukemiseen nähden hyvin. (ÅP)
- (73) Epäonnistun kokeissa... (ÅP)
- (74) Mielestäni en oikein ole onnistunut missään erityisen hyvin. (ÅP)
- (75) Olen huono kielissä ja etenkin ruotsissa, mutta haluan silti yrittää oppia ruotsia mahdollisimman paljon. (EP)

De två första svaren (exempel 67–68) visar att *ordförråd* upplevs som svårt av informanter. En informant från Kolari berättar att ibland frustrerar det när man försöker t.ex. läsa en bok på svenska och märker att det är svårt eller omöjligt utan lexikon. Hon berättar också att ibland känns det som om man låser sig talmässigt och inte kan tala svenska. En informant från Esbo berättar att hon har haft mest problem med ordförråd – speciellt *böjningsformer* är svåra att komma ihåg och man måste gissa ändelserna och formerna. I alla fall betonar hon att det ändå finns många andra saker som går bra i hennes svenskstudier.

Ett par informanter visar klart ganska *låg studiemotivation för svenska* vilket har givit dessa informanter relativt negativa erfarenheter av svenskstudier (se exempel 69–70). Den ena av dem berättar att hon har klarat av kurserna i knappaste laget eller inte alls. Hon påpekar att man borde göra väldigt mycket arbete för att klara av kurserna och om man gör så har man inte tid för något annat än läxor. Den andra av dessa två informanter medger att det förstås är kult att lyckas men det kräver plugg vilket hon inte orkar. Det finns ytterligare ett par informanter som också visar att de inte har så hög studiemotivation för att satsa på svenskstudierna (se exempel 71–72). En informant från Åbo berättar att han inte är någon speciellt motiverad student men att han ändå klarar sig i sina studier. Därtill anser en annan Åbo-informant att han lär sig bra om han bara orkar studera, och berättar att han lyckas bra i prov jämfört med tid som han använder för att läsa till provet. Detta går ihop med lärarens uppfattning att vissa studenter har en tendens att göra allt i skolan med så lite arbete som möjligt (se avsnitt 4.6).

En ytterligare aspekt som förekom i informanternas negativa erfarenheter av svenskstudierna var *misslyckanden i proven och studierna*. Några informanter anser att de misslyckas i proven och att lyckanden är ganska få i svenskstudierna (se exempel 73–74). När bra betyg i proven upplevdes som positivt och givande fungerar misslyckanden i proven och studierna på ett motsatt sätt.

Av ett speciellt intresse med tanke på motivationen är en Esbo-informants åsikt där han berättar att han är dålig i språk och speciellt i svenska men att han dock vill försöka lära sig så mycket som möjligt (se exempel 75). Enligt den ansvariga svenskläraren vid Esbo

Kuninkaantien lukio är Vocab-studenterna mer intresserade av svenska språket än andra studenter och betonar just att alla studenterna som är med i projektet absolut inte får utmärkta betyg i svenska men trots detta förhåller de sig positivt till svenska (se avsnittet 4.6). Detta är ett exempel på inre motivation som inte baserar sig på yttre belöningar (t.ex. bra betyg) utan det personliga intresset för språket.

Ytterligare visar ett par informanter en ganska neutral syn på svenskinläring – ibland går det bättre och ibland sämre. Enligt en informant från Kolari påminner studierna om en bergochdalbana; ibland möter man nedförsbackar och ibland uppförsbackar (se exempel 76).

(76) Vällillä tulee alamäkiä ja vällillä ylämäkiä. Opiskelu on kuin vuoristorataa. (KP)

Svaren på fråga 19 från alla tre städerna visar att erfarenheterna av svenskstudierna är mycket olika. Det finns ibland stora skillnader inom en grupp men också mellan de olika grupperna. I Esbo har erfarenheterna varit mestadels positiva. Informanterna från Kolari har för sin del inte berättat så mycket om några konkreta erfarenheter av svenskstudier utan många av dem har koncentrerat sig på om de har lyckats i sina studier eller inte. Samma gäller också svar från Åbo. Detta kan ha att göra med yttre motivation och yttre belöningar eller ytligt inriktad inläring. Till yttre motivation hör det att inläraren har en yttlig relation till inlärningsobjektet – det viktigaste är alltså att klara sig i proven. Inlärare som syftar till att i framtiden aktivt utnyttja det de har lärt sig är mer motiverade på den inre nivån än de som endast syftar till betyg. (Peltonen & Ruohotie 1992: 109).

Att informanterna har i sina svar koncentrerat sig på så olika aspekter är mycket intressant med tanke på undersökningsresultaten. Att Kolari-informanterna och också informanterna från Åbo har i sina svar betonat om de har lyckats eller inte kan berätta om undervisningen och informanternas egna mål för sina svenskstudier. Bra betyg hör ihop med prestation och utvärdering. Det är möjligt att undervisningens och informanternas mål syftar till bra betyg – inte till inläring som belönar på inre nivå. Speciellt för många informanter från Kolari tycks lyckanden vara beroende av bra betyg

i svenska. Även om undervisningens mål inte direkt skulle syfta till bra betyg är det kanske just den uppfattning som eleverna får. I svenskundervisning i gymnasiet finns det alltid den risk att man betonar för mycket studentskrivningarnas roll vilket kan leda till att eleverna endast strävar efter bra betyg.

Undervisningsstrategier som belönar på yttre nivå är enligt Peltonen och Ruohotie (1992: 20) bra sätt att förbättra elevernas prestation men de utvecklar inte direkt elevernas inre motivation. Om dessa strategier inte används på ett rätt sätt kan det leda till att eleverna hellre vill maximera belöningarna i förhållande till sin satsning på studierna än att lära sig nya kunskaper. På grund av detta borde man i undervisningen satsa mera på att betona att svenskan inte endast är en siffra i betyget. Ett genuint intresse för ett språk, dess användningsmöjligheter och kulturen kring språket hjälper inläraren att lära sig bättre. I ytligt inriktad inläring är det ofta endast fråga om inläring av enstaka kunskaper som snabbt glöms bort efter proven.

Med tanke på den större materialinsamlingen skulle det vara bättre att kanske omformulera frågan. I den nuvarande formen är frågan följande: Beskriv dina erfarenheter av att lära dig svenska (lyckanden och misslyckanden). Som det diskuterades ovan är det nu många informanter som endast har koncentrerat sig på om de har lyckats eller inte. Det skulle kanske vara bättre att endast be informanter att beskriva sina erfarenheter av svenskstudier och svenskinläring utan att nämna lyckanden och misslyckanden i frågan. På så sätt skulle man kanske kunna undvika antal svar ”främst misslyckanden” och ”det är kult att lyckas” som inte ger mycket att analysera. Den nuvarande formen av frågan betonar för mycket lyckanden och misslyckanden vilket kan leda till att informanterna inte beskriver hurdana erfarenheter och upplevelser svenskstudierna ger dem.

4.6 Lärarnas syn på svenskstudier

Som en del av min undersökning var ett frågeformulär för lärare. I detta avsnitt diskuterar jag två lärares syn på svenskstudier på deras gymnasium samt deras

uppfattningar om elevernas motivation. Frågeformuläret skickades till alla tre städer och lärarna från Esbo och Åbo lämnade in frågeformuläret. Förkortningen LE står för läraren från Esbo och LÅ för läraren från Åbo.

Enligt den ansvariga svenskläraren vid Esbo Kuninkaantien lukio är de centrala målen för svenskundervisning på gymnasienivå i stort sätt samma som de mål som är inskrivna i läroplansgrunder för gymnasieutbildningen (LE 2008).

De studerande skall i de olika lärokurserna nå följande nivåer på nivåskalan (se bilaga 3):

Lärokurs	Hörförståelse	Tal	Läsförståelse	Skrivning
A-lärokurs	B2.1	B1.2	B2.1	B1.2
B1-lärokurs	B1.2	B1.1	B1.2	B1.1

Därtill borde studenter kunna kommunicera på svenska språket på ett sätt som är karakteristiskt för svenskan och svensk kultur, kunna bedöma sin språkfärdighet i relation till sina mål, känna till sina starka sidor som språkbrukare och språkinlärare, kunna utveckla sin språkfärdighet genom ändamålsenliga strategier så att de kan gå framåt i studierna. (LE 2008; Undervisningsstyrelsen 2003.) Läraren från Åbo Kuppittaan lukio betonar att ett centralt mål på gymnasienivån är att nå sådana språkfärdigheter som behövs i fortsatta studier. Därtill är det viktigt att kunna klara sig i studentskrivningar. (LÅ 2008.)

Lärarna frågades hur bra de riksomfattande målen för svenskstudier på gymnasienivån lyckas i praktiken. Läraren från Esbo anser att när man granskar resultat av studentskrivningar märks det att man i genomsnitt inte når de ovannämnda kunskapsnivåerna, speciellt inte i B1-språk. Hon betonar ändå att det finns stora skillnader mellan individer och att det är helt möjligt att nå en bra språkkunskapsnivå på gymnasiet. Läraren från Åbo anser också att målen inte förverkligas tillräckligt bra

eftersom många studenter redan har så låg studiemotivation och dåliga språkkunskaper i svenska när de börjar sina studier i gymnasiet. (LE 2008; LÅ 2008.)

Den tredje frågan på lärarfrågeformuläret gällde undervisningsmaterialet. Läraren från Esbo anser att undervisningsmaterialet skulle kunna vara mångsidigare. Vid sidan av färdigt material (läroböcker och övningsböcker) har hon själv gjort mycket annat material för undervisningens behov. Hon berättar att hon försöker använda autentiskt material så mycket som möjligt men det är inte helt problemfritt heller eftersom speciellt i början av svensksstudier i gymnasiet är studenternas språkkunskaper ganska begränsade. Därtill önskar läraren från Esbo att man skulle skapa en helt ny lärobokserie för A-svenska som realistiskt skulle ta hänsyn till den utgångsnivå som man nått i grundskolan. Läraren från Åbo är nöjd med utbud av undervisningsmaterial men också hon önskar att lärobokserien för A-svenska skulle kunna vara klarare och mer motiverande. Vid sidan av vanliga lärböcker använder Åbo-läraren material från Internet, tidningar och SUKOL-uppgifter. Hon berättar att hon skulle vilja använda ännu mer inspirerande material men påpekar att hon inte kan använda all sin fritid för att hitta lämpligt undervisningsmaterial. (LE 2008; LÅ 2008.)

Lärarna frågades också om undervisningsmetoderna samt vad man betonar i språkundervisning på gymnasienivån. Läraren från Åbo berättar att varje timme har en lärarstyrd undervisningsdel och därtill får studenterna arbeta själv och parvis med olika uppgifter. I muntliga övningar betonas praktiska situationer men också skriftliga övningar betonas mer än på högstadiet. Enligt henne försöker skolan handleda och uppmuntra studenterna att frivilligt och självständigt söka information. (LÅ 2008.) Läraren från Esbo berättar att hon försöker använda varierande undervisningsmetoder så mycket som möjligt, t.ex. paruppgifter, smågrupparbete, lärarstyrd undervisning och självständigt arbete. Enligt henne betonas alla olika delområden av svenska ganska jämnt i läroböcker. På de första kurserna betonar man tal mer än skrivande, men senare är tyngdpunkten på skriftliga kunskaper. (LE 2008.)

Lärarna frågades också om de skulle vilja förändra någonting i svenskundervisningen. Svenskläraren från Åbo skulle vilja få mindre gruppstorlekar, mera resurser för att

uppliva svenskundervisningen och mer timmar på svenska på grundskolan. Nu är studenternas kunskaper i svenska enligt henne för dåliga för att de skulle kunna klara sig bra i svenskstudierna på gymnasienivå. (LÅ 2008.) Också läraren från Esbo skulle vilja förändra vissa saker. Enligt henne har kurserna för mycket innehåll. Hon anser att det skulle vara bättre att lära sig lite mindre och bättre i stället för att försöka lära sig för mycket för snabbt. Hon anser också att man går in i för detaljerade aspekter i svenskans grammatik. Även om studentexamensnämnden har försökt föra studentexamen mot en mer kommunikativ riktning är den kommunikativa sidan inte med i stället för något annat utan som tillägg vid sidan av allt annat. (LE 2008.)

Lärarna fick också berätta om sina uppfattningar om studenternas studiemotivation för och attityder till svenska och om de anser att studenterna upplever svenska som nyttig med tanke på framtiden. Lärarna berättade också hur de anser att Mobil Läxhjälp-projektets informanters studiemotivation och attityder avviker från andra studenters studiemotivation för svenska. Enligt svenskläraren från Esbo är studiemotivationen varierande. Hon säger ändå att i deras skola har man inte stora problem med motivationen för svenska utan de flesta förhåller sig ganska neutralt till svenska och alla andra ämnen. I Esbo hör man svenska varje dag så enligt henne förstår många studenter att svenska är ett levande språk som används på riktigt. Hon anser också att studenter som är med i Mobil Läxhjälp-projektet har klart högre studiemotivation än andra studenter i genomsnitt eftersom de har frivilligt deltagit i projektet. Hon betonar ändå att alla Mobil Läxhjälp-studenterna absolut inte får utmärkta betyg i svenska men trots detta förhåller de alla sig positivt till svenska. De är mer intresserade av svenska språket än andra studenter. (LE 2008.)

Den ansvariga svenskläraren från Åbo anser att för det mesta har studenterna en negativ inställning till svenska redan i början av studierna. Också hon anser att studenterna som är med i Vocab-projektet troligen har en mer positiv inställning till svenska eftersom de frivilligt deltog i ett projekt som man inte visste någonting om - borde man kunna svenska eller vad var det fråga om. Hon påpekar också att en del studenter som är med i projektet läser svenska som sitt A-språk och dessa studenter har klart något högre motivation att studera svenska. (LÅ 2008.)

Därtill fick lärarna beskriva hur de motiverar sina studenter att lära sig svenska. Läraren från Esbo berättar att hon försöker själv vara intresserad och på så sätt motivera sina studenter. Därtill försöker hon liva upp svensktimmarna med olika spel och frågelekar. Hon uppmuntrar studenterna att också tala även om de inte skulle kunna svenska perfekt. (Suontaus 2008). Läraren från Åbo upplever det svårt att motivera studenterna. Ibland går grupperna på teater eller läraren ordnar gäster på timmarna. Enligt henne finns det många som bara inte kan se någon nytta i att studera svenska även om hon försöker motivera hur viktigt det är att kunna svenska t.ex. i arbetslivet – man kan aldrig veta när och var man behöver sina språkkunskaper. (LÅ 2008.)

Fråga 10 på lärarfrågeformuläret gäller hurdana utvärderingsmetoder det används i svenskundervisning i informanternas skolor. Läraren från Esbo berättar att hon använder mycket ordprov och andra mindre prov som verbprov. Därtill har man skriftliga uppgifter och kursprovet som innehåller hörförståelsetest. Ibland kan man få extrapoäng i kursprovet om man har gjort frivilliga övriga uppgifter och arbeten. (LE 2008.) Läraren från Åbo håller också mycket ordprov under kurser samt hörförståelsetester och skriftliga uppgifter. Hon berättar ändå att det ibland känns ganska onödigt att korrigera dem eftersom de flesta studenterna inte gör något för att lära sig bättre. I kursprovet har man testat hur bra man har lärt sig de olika nya sakerna på hela kursen. I samband med kursprovet har läraren låtit studenterna utföra de ogjorda testerna vilket enligt henne har lett till att studenterna börjar läsa först kort före kursprovet då de märker att uppgiften är övermäktig och inte klarar sig i provet. (LÅ 2008.)

Lärarna frågades också om hemuppgifter och hur aktivt man gör hemuppgifterna. Enligt läraren från Esbo är hemuppgifterna vanligtvis uppgifter ur kursboken eller annat material som har att göra med temana i kursboken eller grammatik. Ibland översätter studenterna hemma. Likadana hemuppgifter används också i Åbo. Läraren från Åbo berättar att hemuppgifterna är vanligtvis uppgifter ur boken, grammatikuppgifter eller översättningar av nya texter. Enligt henne gör man inte hemuppgifter ordentligt och aktivt. Om man inte gör något hemma måste man arbeta med uppgifterna på timmen. (LE 2008; LÅ 2008.)

Liksom Vocab-informanterna i min undersökning fick också lärarna berätta sina uppfattningar om hurdana möjligheter det finns på deras hemorter för att använda svenska och om boendemiljön stöder svenskinlärning. Läraren från Esbo anser att möjligheterna att använda svenska i Esbo är väldigt bra. Enligt henne känner alla i praktiken till någon som har svenska som modersmål även om man kanske inte använder svenska i umgänge med dessa personer. Läraren anser att man hör och ”ser” svenska varje dag. (LE 2008.) Också läraren från Åbo anser att det finns bra möjligheter att använda svenska i Åbo. Hon berättar att boendemiljön stöder svenskinlärning men betonar också att om man vill är det helt möjligt att också undvika alla kontakter med svenska i Åbo. (LÅ 2008.)

Till slut frågades lärarna på vilket sätt man lär sig språk bäst. Läraren från Esbo betonar att det viktigaste är att man själv är aktiv och använder språk på ett mångsidigt sätt. Läraren från Åbo är av den åsikten att man borde ha en egen inre motivation, ett öppet sinne och viljan att göra någonting för att lära sig. Hon upplever att dagens ungdomar har en tendens att göra allt i skolan med så lite arbete som möjligt. (LE 2008; LÅ 2008.)

4.7 Sammanfattning

Syftet med min avhandling pro gradu har varit att beskriva och analysera finska gymnasieelevers studiemotivation för och attityder till svenska. Eleverna som deltar i min undersökning är med i ett riksomfattande projekt, Mobil läxhjälp i svenska som andra språk. Jag ville granska hurdan studiemotivation för svenska är hos informanterna och diskutera de möjliga skillnaderna i motivationen mellan eleverna i tre olika städer: Esbo, Kolari och Åbo. Därtill har syftet varit att beskriva hurdana erfarenheter av svenskstudier och svenskinlärning eleverna har. För att få bakgrundsinformation om svenskstudierna i de tre utvalda städerna ställde jag ytterligare frågor till svensklärarna om svenskundervisning, svenskstudier och studiemotivationen för och attityder till svenska hos informanterna. Ett delsyfte har varit att också testa hur den för min avhandling utarbetade enkäten fungerar med tanke på en större elektronisk materialinsamling inom projektet.

I början av undersökningen antog jag att de flesta gymnasieeleverna i min undersökning har en hög studiemotivation för svenska och att deras attityder är tämligen positiva. Detta antagande motiverades med att eleverna i undersökningen är frivilligt med i Mobil Lärhjälp-projektet. Därtill förväntade jag mig att gymnasieeleverna från Esbo och Åbo har en högre studiemotivation för svenska än gymnasieeleverna från Kolari eftersom Esbo och Åbo är tvåspråkiga städer. Resultaten av undersökningen visar att alla informanterna inte har så hög studiemotivation för svenska som jag antog i början av undersökningen. Informanterna fördelar sig ganska klart i två. Den ena gruppen visar högt intresse för svenska och dess användningsmöjligheter medan den andra gruppen inte är speciellt intresserad av att lära sig svenska och inte upplever behov att använda svenska.

Majoriteten av alla informanterna ansåg att möjligheterna att använda svenska på hemorten är bra eller ganska bra men ändå hade de flesta inte utnyttjat möjligheterna att använda svenska. Minst hade man utnyttjat dessa möjligheter i Kolari, därefter i Åbo. Kontexter där svenska används är enligt informanterna familj och vänner, arbete och vardagssituationer. Resultaten visar att det största intresset att använda svenska också utanför skolan finns hos Esbo-informanter som alla använder svenska utanför skolan. De flesta eleverna från Kolari och något under hälften av eleverna från Åbo använder svenska utanför skolan. Resultaten är också relativt likadana när det gäller om man är i kontakt med svenska språket på fritiden.

Informanterna från Esbo visar klart högre motivation för svenska än informanterna från Kolari och Åbo. Jämförelsen av svar på påståenden som mäter om informanterna vill lära sig svenska eller inte visar att det största intresset för svenska finns hos informanterna från Esbo. Därefter kommer Åbo och sist Kolari. Skillnaderna mellan Åbo och Kolari är inte speciellt stora medan skillnaden mellan dessa två städer och informanterna från Esbo är ganska påfallande. Ytterligare är det informanterna från Esbo som satsar mest på sina svenskstudier. Därefter följer informanterna från Åbo och sist Kolari. Speciellt informanterna från Kolari visade ganska låg studiemotivation för svenska när det var fråga om arbetsinsats. Individerna som är motiverade att studera ett

språk är beredda att arbeta tillräckligt. Ett personligt intresse för svenska tycks påverka studiemotivationen positivt.

Resultaten visade ytterligare att informanterna från Esbo upplever mycket mera inlärningsglädje i sina svenskstudier än informanterna från Åbo och Kolari. Att man inte upplever inlärningsglädje i sina studier kan ha att göra med negativa attityder eftersom attityderna påverkar aktivitetens kvalitet. Inlärningsglädje är en typ av inre belöningar som kan bli en bestående motivationskälla.

Undersökningen sätter fokus på motivation men eftersom motivation och attityder är så nära varandra var meningen att också kort diskutera attityder till svenska. Informanterna från Esbo tycks förhålla sig mycket positivt till svenska vilket kommer fram i att de reagerar positivt mot attitydobjektet, dvs. svenska språket. Inom grupperna från Kolari och Åbo är attityder till svenska inte så klart positiva. Speciellt inom gruppen från Kolari tycks attityder vara ganska negativa, detta syns t.ex. i arbetsinsats, intresse för svenska och behovet att använda svenska. Det finns ändå stora skillnader inom grupperna.

I en öppen fråga fick informanterna berätta om sina behov och intresse att använda svenska. Alla informanterna från Esbo var av den åsikten att de skulle vilja använda svenska på fritiden. I svaren betonades kommunikation med det främmande språket. Informanterna från Kolari och Åbo visade inte lika stort intresse att använda svenska på fritiden som informanterna från Esbo. Ytterligare hade många av informanterna från Åbo och Kolari inte svarat på frågan vilket kan vara ett tecken på negativa attityder till svenska. Det största intresset att använda svenska också efter gymnasiestudierna finns hos informanterna från Esbo och Åbo. Skillnaden mellan dessa två städer och Kolari är ganska stor. Informanterna från Kolari visade inte så stort intresse att använda svenska efter gymnasiestudierna.

Ytterligare hade informanterna möjlighet att med egna ord berätta om sina egna erfarenheter av svenskstudier och svenskinläring. Resultaten visar att erfarenheterna är mycket olika. Det finns stora skillnader inom gruppen men också mellan de olika

grupperna. I Esbo har erfarenheterna mestadels varit positiva och de flesta av dem visar intresse för studier. Informanterna från Kolarí och Åbo har för sin del inte berättat så mycket om konkreta erfarenheter utan de har koncentrerat sig på att berätta om de har lyckats i sina svenskstudier eller inte.

Enkäten i min undersökning var en så kallad pilotenkät som planerades med tanke på en större materialinsamling inom projektet. Delvis fungerade enkäten bra men vissa förbättringsförslag kom det ändå upp i samband med min undersökning. Med tanke på den större materialinsamlingen skulle det vara bra att ge informanterna flera möjligheter att motivera sina svar. Detta skulle ge mycket mer nyttig information om informanternas motivation, och bättre möjligheter att analysera svaren. Därtill borde t.ex. den sista frågan på enkäten omformuleras så att informanterna inte endast skulle berätta om de har lyckats i sina studier eller inte. Det största problemet med enkäten var ändå fråga 14. Efter materialinsamlingen gjorde jag en elektronisk version av enkäten då det märktes att den elektroniska enkäten inte klarar av denna frågetyp. Eftersom min undersökning fungerar som pilot för den senare mer omfattande undersökningen både ifråga om teknikaliteter (enkät) och hypoteser (motivation, attityder/inlärningsverktyg) har frågan inte heller behandlats i denna undersökning.

Ett delsyfte i min undersökning var att också diskutera lärarnas syn på svenskstudier, svenskundervisning och informanternas motivation för svenska. Lärarna från Esbo och Åbo lämnade in frågorna. Båda lärarna anser att informanterna som är med i projektet troligen har något högre studiemotivation för svenska jämfört med andra studenter eftersom de är med i projektet frivilligt. Läraren från Åbo berättar i alla fall att det är många studenter som inte gör något att lära sig bättre. Båda lärarna är också av den åsikten att möjligheterna att använda svenska på informanternas hemort är bra. Läraren från Esbo berättar att alla informanterna känner till någon som har svenska som modersmål. Också läraren från Åbo anser att boendemiljön i Åbo stöder svenskinläringen men om man vill är det helt möjligt att också undvika alla kontakter med svenska i Åbo.

I undersökningen diskuterade jag också ställvis vilken typ av motivation det är fråga om inom grupperna. Informanterna från Esbo visade inre motivation för svenska. Svenskan upplevdes genuint intressant och informanterna var beredda att arbeta för att nå sina mål. Ytterligare visade de integrativ motivation för svenska – de flesta av dem var intresserade av kommunikation med människor som talar målspråket. Informanterna från Kolari och Åbo visade inte så klart någon typ av motivation. Vissa informanter av dem tycks också ha inre motivation för svenska men de flesta av dem visade också yttre motivation för svenska. Speciellt i den öppna frågan som gällde egna erfarenheter av svenskstudier visade många informanterna att det viktigaste är att klara sig i kurserna vilket har att göra med yttre belöningar.

5 DISKUSSION

Enligt det som undersökts i min avhandling pro gradu kan jag sammanfattningsvis konstatera att informanterna från Esbo tycks ha ganska hög studiemotivation för svenska och mycket högre motivation än informanterna från Kolari och Åbo. Svaren från Kolari och Åbo är mestadels ganska likadana sinsemellan i hela undersökningen, även om informanterna från Åbo tycks visa något högre studiemotivation för svenska än informanterna från Kolari. Informanterna från Kolari visar också intresse att använda svenska men språket och dess inläring upplevs inte så viktigt.

Mån måste ännu komma ihåg att alla informanterna från Esbo och två informanter från Åbo läser svenska som sitt A-språk, vilket säkert kan påverka resultaten; dessa elever har läst svenska längre och troligen också kan svenska bättre än eleverna med svenska som B-språk. Detta kan leda till att dessa elever förhåller sig mer positivt till svenska eftersom svenskan längre har varit en del av deras studier. Undervisningsministern Henna Virkkunen har nyligen uttryckt sitt stöd för *Svensklärarna i Finland rf:s* framställning att svenskstudierna skulle börjas redan i grundskolans femte klass. Enligt Virkkunen visar flera undersökningar att det är lättare att lära sig ett främmande språk om undervisningen börjar tidigt. (HS 2010.)

Ibland finns det stor variation i denna undersökning vilket gör det lite svårt att jämföra hela grupper med varandra. I undersökningen hade informanterna från Esbo motiverat sina egna uppfattningar i de öppna frågorna mycket mångsidigare än informanterna från Kolari och Åbo vilket visar att de kanske har tagit uppgiften mer på allvar. Att jag själv var på plats i situationen där informanterna från Esbo fyllde i enkäten kan möjligtvis ha påverkat saken. Med tanke på mina undersökningsresultat är det ytterligare viktigt att komma ihåg att alla informanterna från Åbo är pojkar; flera motivationsundersökningar (se t.ex. Kärkkäinen 1993) har visat att pojkar tycks ha lägre motivation för svenska än flickor. Mot denna bakgrund har Mobil Läxhjälp-projektet intressanta utmaningar och också möjligheter framför sig. Eftersom Mobil Läxhjälp är ett modernt och nytt hjälpmedel i svenskundervisning kan det möjligtvis vara ett sätt att också få pojkarna att bli mer intresserade av svenska.

Skillnaderna mellan individerna i min undersökning var delvis mycket stora. Skillnader kan medföra konsekvenser för undervisningen och inläringen. Inom motivationsforskning har man kunnat visa att studiemotivation och inlärningsresultat har ett samband med varandra. Individer som har hög studiemotivation kan vanligtvis sätta klara mål och på så sätt få bättre inlärningsresultat. Men alla individer inom en grupp kanske inte är så motiverade som några andra. Här behövs det lärarens och omgivningens stöd. I undervisningen borde man iaktta skillnaderna i motivation mellan individerna. Läraren måste hjälpa till att väcka elevens intresse för svenska och hjälpa eleverna att sätta klara mål och uppmuntra dem att nå dessa mål. Att läraren känner till sina elevers inlärningsstilar och -strategier är grundläggande i att få eleverna att bli motiverade.

Studiemotivationen för svenska hos finskspråkiga skolelever har visat sig vara ganska låg i många finska undersökningar. Därför borde man satsa på att undersöka hur man kunde öka intresset för svenskstudier hos finskspråkiga skolelever och hur detta skulle kunna tas i beaktande i svenskundervisningen. Samarbete mellan Vocab och *SvenskaNu* är ett bidrag till att lösa det ovannämnda problemet. Ett mobilt inlärningsverktyg är någonting nytt i svenskundervisning vilket öppnar nya möjligheter också för svenskinläring och -undervisning i framtiden. En titt i svaren på den första punkten i enkätfråga 14 visar att ungefär hälften av alla informanterna (19/37) anser att det stöder deras inläring om de får påverka undervisningen. Vissa informanter (11/37) kan inte säga och endast några (7/37) är av annan åsikt. Mot denna bakgrund verkar det således finnas intresse hos informanter för undervisningssätt där informanterna själva får vara aktiva.

Av den anledningen skulle det också vara intressant att undersöka vidare hur ett nytt mobilt inlärningsverktyg möjligtvis ökar studiemotivationen för svenska hos finskspråkiga elever och hur detta inlärningsverktyg konkret används inom svenskinläring. Ytterligare borde man undersöka hur bra ett mobilt inlärningsverktyg kan integreras i svenskundervisningen, dvs. om det ger undervisningen mervärde ur både inlärares och lärarnas synvinkel.

Dessa aspekter har redan kort diskuterats i FD Niina Nissiläs slutrapport om projektet Mobil läxhjälp i svenska som andra språk. Syftet med rapporten var att undersöka elevers åsikter om svenska språket, svenskundervisningen, läxorna och läxhjälp. Undersökningens resultat visar att möjligheten att använda mobiltelefon för läxor väckte positiv uppmärksamhet hos informanterna. I alla fall kunde en stor del av eleverna inte använda Läxhjälp ordentligt främst av tekniska orsaker. Enligt Nissilä kan de tekniska problemen ha haft en oroväckande påverkan på svensklektionerna, vilket enligt henne kan ses som en orsak till att eleverna har uttryckt sin besvikelse i sina svar. Vissa elever har också upplevt svårighetsgraden för lätt vilket möjligtvis också har en negativ inverkan på resultaten. Nissilä betonar att en framgångsrik användning av ett mobilt verktyg som en del av studierna kräver både fungerande teknik och medveten satsning på innehållet. Ytterligare är det viktigt att uppgifternas nivå är den rätta för att uppgifterna skulle kännas motiverande och effektiva. (Nissilä 2010: 34–36.)

Ett eventuellt samarbete mellan skolorna som är med i Mobil Läxhjälp-projektet skulle kunna erbjuda intressanta möjligheter att motivera eleverna för svenska. Eftersom Mobil Läxhjälp är ett tekniskt inlärningsverktyg kan den redan i sig själv koppla skolorna med varandra och ge eleverna bra möjligheter att byta tankar med varandra t.ex. i chattar och diskussionsforum under förutsättning att tekniken fungerar. De elever som är från enspråkiga städer skulle kunna lära sig mycket av elever från tvåspråkiga städer. Samarbete kunde medverka till den positiva inställningen till svenska; eleverna och också lärarna skulle kunna ge varandra nya synpunkter på svenska samt dess nödvändighet och användningsmöjligheter. Samarbete mellan skolorna kan fungera som verksamhet som både befrämjar och stöder svenskinläringen. Det skulle möjligtvis kunna vara ett sätt att bevisa eleverna att svenska är roligt och nyttigt, och att svenska språket är levande och används i Finland fastän svenska inte hör till vardagen i alla kommuner.

LITTERATUR

- Baker, Collin (1992). *Attitudes and language*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Coogan, Kaisa & Sonja Kangas (2001). *Nuoret ja kommunikaatioakrobatia. 16–18-vuotiaiden kännykkä- ja internetkulttuurit*. Nuorisotutkimusverkosto ja Elisa Communications. Elisa tutkimuskeskus, raportti nro 158.
- Ericsson, Eie (1989). *Undervisa i språk. Språkdiraktik och språkmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Gardner, Robert C. & Wallace E. Lambert (1972). *Attitudes and Motivation in Second Language Learning*. Rowley, Massachusetts: Newbury House Publishers.
- Gardner, Robert C. (1985). *Social Psychology and Second Language Learning. The Role of Attitudes and Motivation*. London: Edward Arnold.
- Green-Vänttinen, Maria & Hanna Lehti-Eklund (2010). Mulla on kielet ihan ykkösjuttu että mä tykkään ruotsista hirveesti. *Poppis* 2010: 1, 4–5.
- Haagensen, Bodil (2007). *Dialogpedagogik och motivation. En fallstudie i svenska på universitetsnivå*. Acta Wasaensia No 174. Språkvetenskap 32. Vasa: Universitas Wasaensis.
- Holme, Idar Magne & Bernt Khron Solvang (1991). *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder. (Metodevalg og metodebruk, översättning av Björn Nilsson)*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- HS (2010). Virkkunen ei lisäisi ruotsintunteja, opetus vain alkaisi aiemmin [online]. 17.2.2010.
[Citerat 17.3.2010]. Tillgänglig:
<http://www.hs.fi/politiikka/artikkeli/Virkkunen+ei+lis%C3%A4isi+ruotsintunteja+opetus+vain+alkaisi+aiemmin/1135252988665>
- Huhta, Ari (2003). Itsearviointi kielitaidon arviointimuotona. I: *Kokemuksia suullisen kielitaidon arviointihankkeesta*, 20–37. Red. Anneli Airola. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu.
- Jank, Werner & Hilbert Meyer (1997). Nyttan av kunskaper i didaktisk teori. I: *Didaktik – teori, reflektion och praktik*, 17–34. Red. Uljens Michael. Lund: Studentlitteratur.
- Jokinen, Arja & Marjo Kuronen (2009). Tapaustutkimus [online]. [Citerat 17.3.2009]. Tillgänglig: <http://www.uta.fi/laitokset/sospol/sosnet/ammlis/tapaustut.htm>
- Kettunen, Sinikka (2004a). Taustaa ruotsin kielen opiskelumotivaation tarkastelulle Suomen koulujärjestelmässä. I: *Ruotsin kielen opiskelumotivaatiosta*

- yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa*, 18–31. Joensuun yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia No 89. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Kettunen, Sinikka (2004b). Tutkimuksen lähtökohdat ja toimintakehikko. I: *Ruotsin kielen opiskelumotivaatiosta yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa*, 33–42. Joensuun yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia No 89. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Knutsson, Ola (2009). Mobil läxhjälp i svenska som andraspråk. *Poppis* 2009: 2, 14 – 15.
- Kärkkäinen, Kaija (1993). Ruotsiko ongelma? Kuinka hyvin peruskoululaiset hallitsevat ruotsin kielentuntemusta ja mite he asennoituvat ruotsin kielen opiskeluun? I: *Oppiiko oppilas peruskoulussa? Peruskoulun arviointi 90-tutkimuksen tuloksia*, 121–139. Red. Pirjo Linnakylä & Hannu Saari. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- LE (2008). Kysymyslomake opettajalle. E-post till Annukka Rantala 17.12.2008.
- LÅ (2008). Kysymyslomake opettajalle. E-post till Annukka Rantala 2.11.2008.
- Merriam, Sharan B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod. (Case Study Research in Education, översättning av Björn Nilsson)*. Lund: Studentlitteratur.
- Mustila, Eero T. (1990). *Finska gymnasieelevers motivation för, attityder till och intresse för svenska*. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 125.
- Nissilä, Niina (2010). *Mobil läxhjälp i svenska som andra språk – elevers åsikter om svenska språket, svenskundervisningen, läxorna och läxhjälp*. Vasa universitet: Enheten för nordiska språk.
- Peltonen, Matti & Pekka Ruohotie (1992). *Oppimismotivaatio. Teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta*. Keuruu: Otava.
- Ruohotie, Pekka (1998). *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Helsinki: Edita Oy Ab.
- Salminen, Hanna (2005). *Svenskan ur finska gymnasieelevers synvinkel. En jämförelse i studiemotivation och inläring*. Avhandling pro gradu. Vasa universitet.
- SvenskaNu (2008). Verksamhet [online]. [Citerat 3.11.2008]. Tillgänglig: <http://www.svenskanu.fi/menupage.php>
- SvenskaNu (2007). Varför behövs Svenska nu? [online]. [Citerat 3.11.2008]. Tillgänglig: http://www.svenskanu.fi/pdfs/pdf_5_9
- Svenska Finlands folkting (1997). *Vårt land, vårt språk - Kahden kielen kansa*. Finlandsvenska rapport No 35. Helsingfors: Svenska Finlands Folkting.

Undervisningsstyrelsen (2003). Grunderna för gymnasiets läroplan. *Grunderna för läroplanen i gymnasieutbildning för ungdomar* [online]. [Citerat 4.2.2009]. Tillgänglig: <http://www02.o-ph.fi/svenska/ops/gymnasiet/gymnlpg.pdf>

Övrig litteratur:

Vocab projektmaterial

Bilaga 1. Elevenkäten

Kyselylomake**Kysely ruotsin kielen opiskelumotivaatiosta ja asenteista ruotsin kieleen**

1. Sukupuoli: a. nainen b. mies 2. Ikä: _____ vuotta
3. Vuosikurssi: _____
4. Kuinka monta vuotta olet opiskellut ruotsia? _____
5. Opiskelen ruotsia a. A-kielenä b. B-kielenä
6. Kuinka monta pakollista lukion ruotsin kielen kurssia olet suorittanut? _____
7. Kuinka monta vapaavalintaista lukion ruotsin kielen kurssia olet suorittanut? _____
8. Mitä muita kieliä luet lukiossasi?
- _____
- _____
9. Ovatko ruotsin kielen arvosanasi enimmäkseen
a. kiitettäviä (9-10) b. hyviä (8) c. tyydyttäviä (6-7) d. välttäviä (5)
10. Millaiset mahdollisuudet kotipaikkakunnallasi on ruotsin kielen käyttämiseen?
a. hyvät b. melko hyvät c. melko huonot d. huonot e. ei lainkaan mahdollisuuksia
11. Oletko hyödyntänyt mahdollisuuksia ruotsin kielen käyttämiseen kotipaikkakunnallasi?
a. en b. kyllä, missä yhteydessä?
- _____
- _____
12. Kuuleeko kotipaikkakunnallasi käytettävän ruotsin kieltä?
a. usein b. melko usein c. ei kovin usein d. harvoin e. ei koskaan
13. Seuraavat väittämät koskevat omaa kielen oppimistasi ja oppimismotivaatiotasi. Ympyröi se vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa omaa mielipidettäsi.
Koodit: 5=täysin samaa mieltä, 4=jokseenkin samaa mieltä, 3=en osaa sanoa, 2=jokseenkin eri mieltä, 1=täysin eri mieltä
a.	Koen ruotsin kielen oppimisen erittäin tärkeänä	5	4	3	2	1
b.	Ruotsin kieli on mielestäni yhtä tärkeä kuin muut kieliaineet	5	4	3	2	1
c.	Ruotsin kieli kiinnostaa minua ja haluan oppia sitä lisää	5	4	3	2	1
d.	Minulle on tärkeää menestyä ruotsin kielen opinnoissa	5	4	3	2	1
e.	En viitsi lukea tarpeeksi ruotsin sanoja	5	4	3	2	1
f.	Ruotsin kielen oppiminen on minulle helppoa	5	4	3	2	1

g.	Koen oppimisen iloa ruotsin kielen opiskelussa	5	4	3	2	1
h.	Koen ruotsin kielen opiskelun hyödyllisenä ja mielenkiintoisena	5	4	3	2	1
i.	Haluan päästä ruotsin opiskelusta mahdollisimman vähällä työllä	5	4	3	2	1
j.	Aion koulun loppumisen jälkeenkin opiskella ruotsia	5	4	3	2	1
k.	Aion koulun loppumisen jälkeenkin käyttää ruotsia	5	4	3	2	1

14. Kuvaa kokemuksiisi siitä, mitkä tekijät **tukevat oppimistasi** ruotsin kielessä ympäröimällä jokaiselta riviltä sopivin vaihtoehto asteikolta 1–5.

saan vaikuttaa opetukseen	5	4	3	2	1	en saa vaikuttaa opetukseen
vaihtelevat sisällöt	5	4	3	2	1	teemasidonnainen sisältö
monipuoliset opetusmenetelmät	5	4	3	2	1	yksi opetusmenetelmä
oppikirjapainotteinen opetus	5	4	3	2	1	vaihtelevat opetusaineistot
paljon harjoituksia	5	4	3	2	1	vähän harjoituksia
paljon suullisia harjoituksia	5	4	3	2	1	paljon kirjallisia harjoituksia
opettajajohtoinen opiskelu	5	4	3	2	1	opiskelijalähtöinen opiskelu
osallistuva ilmapiiri	5	4	3	2	1	passiivinen ilmapiiri
säännölliset testit	5	4	3	2	1	jatkuva arviointi
paljon kotitehtäviä	5	4	3	2	1	vähän kotitehtäviä
mahdollisuus käyttää kieltä						ei mahdollisuutta käyttää
koulun ulkopuolella	5	4	3	2	1	kieltä koulun ulkopuolella

15. Millä tavoin opit kieltä mielestäsi parhaiten?

16. Käytätkö ruotsin kieltä koulun ulkopuolella?

1. Kyllä, missä yhteyksissä? :
- a. kavereiden kanssa
 - b. sukulaisten kanssa
 - c. ruotsin matkoilla, muilla matkoilla
 - d. harrastuksissa
 - e. internetissä
 - f. muissa yhteyksissä, missä? _____

2. En

17. Oletko tekemisissä ruotsin kielen kanssa vapaa-ajallasi jollakin muulla tavalla?

1. Kyllä, missä yhteyksissä?
- a. kuuntelen ruotsinkielistä musiikkia
 - b. luen ruotsinkielisiä lehtiä
 - c. luen ruotsinkielisiä kirjoja
 - d. katson ruotsinkielisiä elokuvia/ tv-sarjoja
 - e. internetissä
 - f. muissa yhteyksissä, missä? _____

2. En

18. Haluaisitko käyttää ruotsin kieltä vapaa-ajallasi? Missä yhteyksissä?

19. Kuvaile kokemuksiasi ruotsin kielen oppimisesta (onnistumisia ja epäonnistumisia)

KIITOS VASTAUKSISTASI!

Bilaga 2. Frågorna till lärare

Kysymyslomake opettajalle**TUTKIMUS OPPILAIDEN RUOTSIN KIELEN OPISKELUMOTIVAATIOSTA JA ASEENTEISTA RUOTSIN KIELTÄ KOHTAAN**

1. Mitkä ovat ruotsin kielen opetuksen keskeiset tavoitteet lukiotasolla?
2. Kuinka hyvin opetussuunnitelman tavoitteet mielestänne käytännössä toteutuvat?
3. Minkälaista oppimateriaalia käytätte ruotsin kielen opetuksessa? Minkälaiseksi koette lukioille suunnatun oppimateriaalin? Minkälaista oppimateriaalia haluaisitte opetuksessa mieluiten käyttää?
4. Minkälaisia opetusmetodeja käytätte ruotsin kielen opetuksessa?
5. Mitä lukion ruotsin kielen opetuksessa eniten painotetaan? (esim. käytännön elämässä tarvittava suullinen kielitaito, kirjoitustaito, kielioppi jne.)
6. Haluaisitteko muuttaa jotakin ruotsin kielen opetuksessa?
7. Minkälainen ruotsin kielen opiskelumotivaatio oppilaillanne mielestänne on? Kokevatko he ruotsin opiskelun hyödylliseksi arkielämäänsä tai tulevaisuuttaan ajatellen? Eroaako Vocab-projektiin osallistuvien oppilaiden opiskelumotivaatio mielestänne muiden oppilaiden ruotsin kielen opiskelumotivaatiosta?
8. Minkälaisia asenteita oppilailla on ruotsin kieltä kohtaan? Eroaako Vocab-projektiin osallistuvien oppilaiden asenteet mielestänne muiden oppilaiden asenteista ruotsin kieltä kohtaan?
9. Millä tavoin motivoitte oppilaitanne ruotsin kielen opiskeluun/ saatte oppilaanne kiinnostumaan ruotsin kielestä?
10. Minkälaisia arviointimenetelmiä ruotsin kielen opetuksessa koulullanne käytetään? (esim. jatkuva arviointi ja palaute, säännölliset testit ja kokeet)
11. Minkälaisia kotiläksyjä oppilaat saavat? Kuinka aktiivisesti ja huolellisesti kotitehtävät yleisesti suoritetaan?
12. Millaiset mahdollisuudet paikkakunnallanne on ruotsin kielen käyttämiseen? Tukeeko asuinympäristö ruotsin kielen oppimista?
13. Millä tavoin kieliä mielestänne oppii parhaiten?

Bilaga 3. Nivåskala för språkkunskaper

FÄRDIGHETSNIVÅ B1 – Att reda sig i vardagslivet

B1.1 Fungerande grundläggande språkfärdighet

Hörförståelse

- Förstår huvudtankarna och viktiga detaljer i tal som behandlar teman som återkommer i skolan, på arbetet eller under fritiden, inklusive korta referat. Får tag i huvudpunkterna i radionyheter, filmer, tv-program och tydliga telefonmeddelanden.
- Kan följa tal som baserar sig på gemensam erfarenhet eller allmänbildning. Förstår det gängse ordförrådet och ett visst antal idiom.
- Förståelse av längre talsekvenser förutsätter tydligare och långsammare standardspråk än normalt. Upprepningar behövs då och då.

Tal

- Kan berätta också vissa detaljer om bekanta saker. Reder sig i de vanligaste alldagliga situationerna och inofficiella samtal på språkområdet. Kan kommunicera om sådant som är viktigt för eleven själv även i lite mer krävande situationer. En lång framställning eller abstrakta ämnen ger upphov till uppenbara svårigheter.
- Kan uppehålla förståeligt tal men pauser och tveksamhet förekommer i längre talsekvenser.
- Uttalet är klart förståeligt trots att den främmande accenten tidvis är uppenbar och uttalsfel i viss mån förekommer.
- Kan använda ett ganska omfattande vardagligt ordförråd samt några allmänna fraser och idiom. Använder många olika slag av strukturer.
- I längre fritt tal är grammatikfel vanliga (t.ex. artiklar och ändelser saknas), men de stör sällan förståelsen.

Läsförståelse

- Kan läsa många slags texter på några sidor (tabeller, kalendrar, kursprogram, kokböcker) om bekanta ämnen och utan förberedelser följa huvudtankar, nyckelord och viktiga detaljer i texten.
- Kan följa huvudtankarna, nyckelord och viktiga detaljer i en text på ett par sidor som behandlar ett bekant ämne.
- Förståelsen kan vara bristfällig då det gäller ämnesområden som avviker från alldagliga erfarenheter samt detaljer i texten.

Skrivning

- Kan skriva förståelig text som i viss mån förmedlar detaljerad vardagskunskap om verkliga eller fiktiva ämnen som intresserar.
- Kan skriva en klart utformad koherent text genom att foga ihop enskilda uttryck till längre avsnitt (brev, beskrivningar, berättelser, telefonmeddelanden). Kan effektivt förmedla bekant information genom de vanligaste formerna av skriftlig kommunikation.
- Behärskar ett tillräckligt ordförråd och de strukturer som behövs för texter i de flesta bekanta situationer, trots att interferens och uppenbara omskrivningar förekommer.
- Det rutinemässiga språkstoffet och grundstrukturerna är redan relativt felfria, men en del mer krävande strukturer och ordfogningar orsakar problem.

FÄRDIGHETSNIVÅ B1 – Att reda sig i vardagslivet

B1.2 Flytande grundläggande språkfärdighet

Hörförståelse

- Förstår tydlig, faktabaserad information som anknyter till bekanta och relativt allmänna ämnen i sammanhang som i viss mån är krävande (indirekta förfrågningar, arbetsdiskussioner, förutsebara telefonmeddelanden).
- Förstår huvudpunkterna och de viktigaste detaljerna i en pågående, formell eller informell mera omfattande diskussion.
- Förståelse förutsätter standardspråk eller en relativt bekant accent samt sporadiska upprepningar och omformuleringar. Diskussioner mellan infödda i snabbt tempo samt okända detaljer om främmande ämnesområden orsakar problem.

Tal

- Kan med beskrivningar, specificeringar och jämförelser berätta om vanliga, konkreta ämnen och kan också redogöra för andra ämnen såsom filmer, böcker eller musik. Kan kommunicera säkert i de flesta vanliga situationer. Den språkliga framställningen är kanske inte särskilt exakt.
- Kan uttrycka sig relativt obehindrat. Trots att pauser och avbrott förekommer fortsätter talet och eleven gör sig förstådd.
- Uttalet är mycket lätt att förstå trots att intonationen och betoningen inte helt motsvarar målspråkets.
- Kan använda ett ganska omfattande ordförråd och vanliga idiom. Använder även många slags strukturer och komplicerade satser.
- Grammatikfel förekommer i viss mån men stör sällan ens mer omfattande kommunikation.

Läsförståelse

- Kan läsa texter på några stycken om många slags ämnesområden (tidningsartiklar, broschyrer, bruksanvisningar, enkel skönlitteratur) och klarar också av texter som kräver en viss slutledningsförmåga i praktiska situationer som är viktiga för en själv.
- Kan söka fram och kombinera uppgifter ur olika texter på några sidor för att utföra en viss uppgift.
- Vissa detaljer och nyanser i långa texter kan förbli oklara.

Skrivning

- Kan skriva personliga och mer offentliga meddelanden, och i dem innefatta nyheter och uttrycka tankar om bekanta abstrakta ämnen och om kultur som exempelvis musik eller film.
- Kan skriva en disponerad text på några stycken (anteckningar, korta sammandrag och redogörelser utifrån en klar diskussion eller framställning). Kan i viss mån motivera sina huvudtankar och ta hänsyn till läsaren. • Behärskar ordförråd och satsstrukturer som behövs för många slag av skrivande. Kan uttrycka samordning och underordning.
- Kan skriva ett förståeligt och relativt felfritt språk, låt vara att det förekommer fel i krävande strukturer, i textens disposition och stil och att påverkan från modersmålet eller något annat språk är uppenbar.

FÄRDIGHETSNIVÅ B2 – Att klara sig i regelbundet umgänge med infödda

B2.1 Självständig språkfärdighet, grundnivå

Hörförståelse

- Förstår de centrala tankarna i muntlig framställning som är invecklad till språk och innehåll och som behandlar konkreta eller abstrakta ämnesområden. Kan följa detaljerade framställningar av allmänt intresse (nyheter, intervjuer, filmer, föreläsningar).
- Förstår huvudpunkterna i det talade, talarens avsikter och attityder, stil och grad av formalitet. Kan följa omfattande tal och invecklad argumentation om talets gång är tydligt markerad (t.ex. genom bindeord eller rytmisering). Kan komprimera innehållet eller återge de centrala detaljerna i det hörda.
- Förstår en stor del av en pågående diskussion men kan uppleva det svårt att förstå ett samtal i snabbt tempo som förs mellan infödda talare om dessa inte på något sätt försöker förtydliga budskapet.

Tal

- Kan presentera klara och exakta beskrivningar av många slags erfarenheter, berätta om sina känslor samt redogöra för vilken personlig betydelse händelser och erfarenheter har. Kan aktivt delta i de flesta praktiska och sociala situationer samt i relativt formella diskussioner. Är kapabel att

regelbundet kommunicera med infödda utan att oavsiktligt göra sig löjlig eller irriterande. Den språkliga framställningen är inte alltid helt elegant.

- Kan tala i ganska jämnt tempo och längre pauser i det talade förekommer endast sällan.
- Uttalet och intonationen är tydliga och naturliga.
- Kan mångsidigt använda språkets strukturer och ett relativt omfattande ordförråd som inkluderar idiomatiska och abstrakta ord. Visar en växande förmåga att reagera på de formkrav som situationen ställer.
- Behärskar grammatiken rätt väl och sporadiska fel försvårar i allmänhet inte förståelsen.

Läsförståelse

- Kan självständigt läsa texter på några sidor (tidningsartiklar, noveller, underhållnings- och faktalitteratur, rapporter och detaljerade anvisningar) inom den egna branschen eller på allmänna ämnesområden. Texterna kan handla om abstrakta eller fackmässiga ämnen och innehålla fakta, attityder och åsikter.
- Kan känna igen skribentens avsikt och textens syfte och lokalisera flera olika detaljer i en lång text. Kan snabbt se textinnehållet och bruksvärdet i ny information för att besluta om det lönar sig att bekanta sig närmare med texten.
- Endast idiom och kulturella anspelningar i långa texter vållar problem.

Skrivning

- Kan skriva klart och detaljerat om många ämnesområden som intresserar, om bekanta abstrakta ämnen, rutinmässiga saktexter samt mer formella sociala meddelanden (kritik, affärsbrev, anvisningar, ansökningar, sammandrag).
- Kan effektivt uttrycka sina kunskaper och åsikter i skrift samt kommentera andras synpunkter. Kan i sina texter kombinera eller komprimera information från olika källor.
- Behärskar ett omfattande ordförråd och krävande satsstrukturer samt språkliga medel för att åstadkomma en klar och koherent text. Följsamheten i olika nyanser och stilar är begränsad och i en lång framställning kan hopp från en sak till en annan förekomma.
- Behärskar rättskrivning, grammatik och användning av skiljetecken rätt bra och felen leder inte till missförstånd. Modersmålets inflytande kan synas i det skrivna. Krävande strukturer samt följsamheten i uttryck och stil kan vålla problem.